

Sygn. akt *I ACa 942/22, I ACz 194/22*

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 31 stycznia 2024 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu I Wydział Cywilny i Własności Intelektualnej

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Bogdan Wysocki

Protokolant: st. sekr. sąd. Katarzyna Surażyńska

po rozpoznaniu w dniu 31 stycznia 2024 r. w (...)

na rozprawie

sprawy z powództwa **Banku (...) S.A. z siedzibą w G.**

przeciwko **W. Z. (1), A. Z. i B. Z. (1)**

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu

z dnia 25 października 2021 r. sygn. akt XVIII C 367/19

i zażalenia pozwanych W. Z. (1) oraz B. Z. (1)

na zawarte w punkcie 2 wyroku orzeczenie o kosztach procesu

I. oddala apelację;

II. zasądza od powoda tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym:

a) na rzecz pozwanego W. Z. (1) kwotę 4.050 zł (cztery tysiące pięćdziesiąt złotych);

b) na rzecz pozwanej B. Z. (1) kwotę 4.050 zł (cztery tysiące pięćdziesiąt złotych);

c) na rzecz pozwanej A. Z. kwotę 8.100 zł (osiem tysięcy sto złotych);

w stosunku do wszystkich wymienionych pozwanych z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się niniejszego postanowienia do dnia zapłaty;

III. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie 2. w ten tylko sposób, że zasądza od powoda tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego na rzecz każdego z wymienionych tam pozwanych kwotę 5.417 zł (pięć tysięcy czterysta siedemnaście złotych);

IV. w pozostałym zakresie zażalenie oddala;

V. kosztami postępowania zażaleniowego obciąża w całości skarżących pozwanych.

Bogdan Wysocki

UZASADNIENIE

Pozwem z 16 lipca 2018 r. powód Bank (...) spółka akcyjna z siedzibą w G. wniósł o orzeczenie nakazem zapłaty w postępowaniu nakazowym, że pozwani W. Z. (2), A. Z., B. Z. (2) i B. Z. (1) winni zapłacić solidarnie powodowi należność główną w kwocie 176.607,34(...), dalsze odsetki liczone od kapitału, tj. od 162.817,16 (...) wynoszące 10,98% w skali roku od 12 lipca 2018 r. do dnia zapłaty, z zastrzeżeniem, że bank nie może domagać się odsetek za opóźnienie przekraczających wysokość maksymalnych odsetek za opóźnienie (czyli na dzień wystawienia wyciągu – nie przekraczających 14%) wraz z kosztami postępowania nakazowego w ciągu dwóch tygodni od daty doręczenia albo wnieść w tymże terminie zarzuty, z ograniczeniem odpowiedzialności pozwanych B. Z. (2) i B. Z. (1) jako dłużników rzeczowych z tytułu ustanowienia hipoteki umownej kaucyjnej do kwoty 361.268,93 (...) na nieruchomości położonej w L., przy ul. (...) dla zabezpieczenia spłaty pożyczki udzielonej W. Z. (2) oraz A. Z. na podstawie umowy kredytu nr (...) sporządzonej dnia 17 września 2007 r. zawartej 18 września 2007 r. Jednocześnie w przypadku wniesienia w terminie zarzutów od nakazu zapłaty powód wniósł o utrzymanie w mocy nakazy zapłaty w całości, zasądzenie od pozwanych na rzecz strony powodowej kosztów procesu.

Nakazem zapłaty w postępowaniu upominawczym z 15 stycznia 2019 r. Sąd Okręgowy w(...) uwzględnił w całości. żądanie powoda.

Od powyższego nakazu sprzeciw wnieśli pozwani W. Z. (2), B. Z. (1) i B. Z. (2), zaskarżając ww. nakaz w całości oraz wnosząc o oddalenie powództwa.

Pozwani zarzucili nieważność całej umowy kredytu nr (...) z późniejszymi zmianami, błędne i nieprecyzyjne wyliczenie wartości przedmiotu sporu, którą pozwani zakwestionowali co do jej wysokości, błędne wypowiedzenie umowy kredytu przez powoda, brak legitymacji banku do wypowiedzenia umowy, naruszenie obowiązku informacyjnego przez pracowników banku w chwili podpisania aneksu do umowy kredytu, zastosowanie w umowie nieuczciwych zapisów, sprzecznych z dobrymi obyczajami, w rażący sposób naruszający interesy pozwanych, zastosowanie w umowie kredytu klauzul abuzywnych, brak umocowania pracowników banku do zaciągania i podpisywania umów.

Odrębnym pismem pozwana A. Z. wniosła sprzeciw od nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym z 15 stycznia 2019 r., zaskarżając go w całości. Jednocześnie wniosła o uchylenie tego nakazu i oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kosztów procesu wg norm przepisanych.

Pozwana zarzuciła nieważność umowy kredytu na podstawie art. 58 §1 k.c., niezrealizowanie przez powoda względem pozwanej obowiązku informacyjnego, przerzucenie na pozwaną nieograniczonego ryzyka kursowego, jednostronne określanie przez powoda wysokości raty kredytu, w tym zakresie powołując się na sprzeczność z art. 353¹ k.c. Pozwana zakwestionowała też powództwo co do jego wysokości oraz możliwość dochodzenia przez powoda zapłaty dochodzonej kwoty w walucie (...). Pozwana zakwestionowała też należyte umocowanie pełnomocnika powoda do występowania w sprawie. Dodatkowo argumentowała, że powództwo nie zasługuje na uwzględnienie także na podstawie art. 5 k.c.

W piśmie z 15 marca 2019 r. powód precyzując dotychczasowe żądanie, wniósł o zasądzenie od pozwanych solidarnie na rzecz powoda kwoty 176.607,34 (...) tytułem należności głównej wraz z dalszymi odsetkami liczonymi wg stawki umownej 10,98% w skali roku od kwoty 162.817,16 CHF od 12 lipca 2018 r. do dnia zapłaty, z tym zastrzeżeniem, że odpowiedzialność pozwanych B. Z. (2) i B. Z. (1) jako dłużników rzeczowych ograniczona jest z tytułu hipoteki umownej kaucyjnej do kwoty 361.268,93 (...) na nieruchomości w L. przy ul. (...). Ewentualnie powód wniósł o zasądzenie od pozwanych solidarnie na rzecz powoda kwoty 651.928,34 zł tytułem należności głównej wraz z dalszymi odsetkami liczonymi wg stawki umownej 10,98% w skali roku od kwoty 601.023,26 zł od 12 lipca 2018 r. do dnia zapłaty, z tym zastrzeżeniem, że odpowiedzialność pozwanych B. Z. (2) i B. Z. (1) jako dłużników rzeczowych ograniczona jest z tytułu hipoteki umownej kaucyjnej do kwoty 361.268,93 (...) na nieruchomości w L. przy ul. (...)

oraz o zasądzenie od pozwanych solidarnie na rzecz powoda zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych.

W piśmie z 5 czerwca 2019 r. pozwani W. Z. (2), B. Z. (2) i B. Z. (1) reprezentowani przez profesjonalnego pełnomocnika podtrzymali dotychczasowe stanowisko, wnosząc przy tym o zasądzenie od powoda na ich rzecz zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego w wysokości podwójnej stawki minimalnej oraz opłaty od pełnomocnictwa.

W piśmie tym pozwani zarzucili, że powód nie wykazał roszczenia ani co od zasady, ani co do wysokości, umowa nr (...) wygasła na skutek nowacji i podpisania nowej umowy kredytowej nr (...) – tym samym brak jest podstaw do dochodzenia roszczeń z umowy pierwotnej. Niezależnie jednak od tego, w ocenie pozwanych powód na podstawie pierwotnej umowy nie może dochodzić kwoty w (...), gdyż obie umowy dotyczą zobowiązania w(...). Pozwani podnieśli zarzut nieważności umowy nr (...), a z ostrożności także umowy nr (...), jednocześnie podnosząc zarzut przedawnienia roszczenia banku. Dalej pozwani podnieśli zarzut abuzywności klauzul waloryzacyjnych dotyczących ustalania wysokości zobowiązań pozwanych. W ocenie pozwanych dodatkowo brak było podstaw do wypowiedzenia przez powoda umowy kredytu, gdyż w chwili dokonywania wypowiedzenia pozwani posiadali nadpłatę, która wynikała ze stosowania przez powodowy bank niedozwolonych klauzul umownych dotyczących waloryzacji świadczenia i przeliczenia zobowiązania na (...) (§22 umowy).

W piśmie z 21 listopada 2019 r. pozwani W. Z. (2), B. Z. (2) i B. Z. (1) oświadczyli, że wyrażają zgodę na uznanie przez sąd rozpoznający niniejszą sprawę umowy nr (...) za nieważną oraz, że mają świadomość konsekwencji związanych ze stwierdzeniem nieważności tej umowy i godzą się na nie.

W piśmie z 30 grudnia 2020 r. z uwagi na śmierć jednego z pozwanych B. Z. (2), powód zmodyfikował dotychczasowe żądanie wnosząc o zasądzenie od pozwanych W. Z. (1), A. Z. i B. Z. (1) solidarnie na jego rzecz kwoty 176.607,34 (...) tytułem należności głównej wraz z dalszymi odsetkami liczonymi wg stawki umownej 10,98% w skali roku od kwoty 162.817,16 (...) od 12 lipca 2018 r. do dnia zapłaty, z tym zastrzeżeniem, że odpowiedzialność pozwanej B. Z. (1) jako dłużnika rzeczowego ograniczona jest z tytułu hipoteki umownej kaucyjnej do kwoty 361.268,93 (...) na nieruchomości w L. przy ul. (...) oraz o zasądzenie od pozwanych solidarnie na rzecz powoda zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych, z uwzględnieniem opłaty skarbowej od złożonego dokumentu pełnomocnictwa. Ewentualnie powód wniósł o zasądzenie od pozwanych W. Z. (1), A. Z. i B. Z. (1) solidarnie na jego rzecz kwoty 651.928,34 zł tytułem należności głównej wraz z dalszymi odsetkami liczonymi wg stawki umownej 10,98% w skali roku od kwoty 601.023,26 zł od 12 lipca 2018 r. do dnia zapłaty, z tym zastrzeżeniem, że odpowiedzialność pozwanej B. Z. (1) jako dłużnika rzeczowego ograniczona jest z tytułu hipoteki umownej kaucyjnej do kwoty 361.268,93 CHF na nieruchomości w L. przy ul. (...) oraz o zasądzenie od pozwanych solidarnie na rzecz powoda zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych, z uwzględnieniem opłaty skarbowej od złożonego dokumentu pełnomocnictwa.

Jako podstawę faktyczną (alternatywną) swoich roszczeń powód wskazał przepisy o bezpodstawnym wzbogaceniu i nienależnym świadczeniu – art. 405 k.c. – 410 k.c. Powód wskazał, że w przypadku ewentualnego uznania umowy kredytu za nieważną bank wnosi o zasądzenie na jego rzecz zwrotu kapitału oraz bezpodstawnie uzyskanej przez pozwanego kosztów banku korzyści w postaci możliwości korzystania z kapitału. Powód poniósł, że bezpodstawnym wzbogaceniem pozwanego będzie zaoszczędzony rynkowy koszt usługi, za którą nie musiał zapłacić. Z kolei zubożenie powoda pozostaje symetryczne do wzbogacenia pozwanego, bowiem przedmiotem działalności powoda jest udostępnianie kapitału za wynagrodzeniem, tym samym jego zubożenie polega na poniesieniu efektywnego uszczerbku majątkowego; albo majątek zubożonego pomniejsza się o coś, o co nie powinien się pomniejszyć, albo nie powiększa się o coś, o co powinien się powiększyć.

Wyrokiem z dnia 25 października 2021 r. Sąd Okręgowy w (...)

1. oddalił powództwo,

2. zasądził od powoda solidarnie na rzecz pozwanych W. Z. (1) i B. Z. (1) kwotę 10.817 zł tytułem zwrotu kosztów procesu,

3. zasądził od powoda na rzecz pozwanej A. Z. kwotę 10.817 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Rozstrzygnięcia oparte zostało na następujących zasadniczych ustaleniach faktycznych i rozważaniach prawnych:

Od 1 kwietnia 2003 r. w powodowym banku obowiązywał Regulamin ustalania kursu kupna/sprzedaży (...) Banku (...) S.A. Zgodnie z tym dokumentem, do rozliczania transakcji wypłat i spłat Kredytów stosowane były odpowiednio kursy kupna/sprzedaży (...) Banku (...) S.A. walut zawartych w ofercie banku. Kursy kupna określało się jako średnie kursy złotego do danych walut ogłoszone w tabeli kursów średnich (...) minus marża kupna. Z kolei kursy sprzedaży określało się jako średnie kursy złotego do danych walut ogłoszone w tabeli kursów średnich (...) plus marża sprzedaży. Do wyliczenia kursów kupna/sprzedaży zastosowanie znajdowały kursy złotego do danych walut ogłoszone w tabeli kursów średnich (...) w ostatnim dniu roboczym, poprzedzającym ogłoszenie kursów kupna/sprzedaży (...) Banku (...) S.A. przez (...). Zgodnie z tym dokumentem marże kupna/sprzedaży ustalane były raz na miesiąc w oparciu o średnią arytmetyczną z kursów kupna/sprzedaży stosowanych do transakcji detalicznych z pięciu banków na ostatni dzień roboczy miesiąca poprzedzającego okres obowiązywania wyliczonych marż. Ww. banki to: (...) S.A., (...) S.A., Bank (...) S.A., (...) Bank S.A. i (...) S.A. Kursy kupna/sprzedaży ww. banków były pobierane ze stron internetowych tych banków i dokonywane na nich obliczenia skutkujące wyznaczeniem kursów kupna/sprzedaży (...) Banku (...) S.A. są liczone do czwartego miejsca po przecinku. W przypadku, gdyby którykolwiek z ww. banków zaprzestał ogłaszania kursów kupna/sprzedaży walut, (...) Banku (...) S.A. podejmował decyzję o dołączeniu do listy banków referencyjnych innego banku. Zmiana w tym zakresie nie wymagała pisemnego aneksu do umowy. Kursy kupna/sprzedaży (...) Banku (...) S.A. były podawane codziennie poprzez wywieszenie ich w siedzibie (...) oraz publikację na stronie internetowej (...) Banku (...) S.A. (www.gebm.pl).

Od 1 lipca 2006 r. w pozwanym banku obowiązywała na mocy zarządzenia Prezesa Zarządu (...) Bank S.A. z 23 czerwca 2006 r. Procedura regulująca zasady informowania klientów G. M. (...) o ryzykach związanych z zaciąganiem kredytów hipotecznych w walutach obcych lub indeksowanych do waluty obcej. Zgodnie z tym dokumentem doradca kredytowy/P. G. M. (...) przedstawiając klientowi ofertę kredytu w walucie obcej lub indeksowanego do waluty obcej zobowiązany był do przekazania klientowi informacji o wiążących się z tym ryzykach, tj. ryzyku walutowym, ryzyku stóp procentowych oraz ryzyku makroekonomicznym. Co do ryzyka walutowego doradca kredytowy/P. zobowiązany był informować klienta, że przy kredytach walutowych występuje ryzyko walutowe (kursowe) związane z możliwością wystąpienia zmiany kursu waluty, w której został zaciągnięty kredyt. Nadto klient winien być także poinformowany, że ze względu na zmianę kursu złotego (...) do waluty, wysokość raty spłacanego kredytu może się obniżyć lub zwiększać. Poza tym, w przypadku wzrostu kursu waluty wzrasta także jego saldo zadłużenia w związku z czym w sytuacji znacznego wzrostu kursu waluty saldo kredytu może przekroczyć wartość nieruchomości, która stanowi jego zabezpieczenie, ze wskazaniem, że ryzyko to jest ponoszone przez klienta. Doradca kredytowy/P. miał także obowiązek poinformować klienta, od czego uzależniony jest kurs kupna (kurs, po którym następuje wypłata kredytu) i kurs sprzedaży (kurs, po którym następuje spłata kredytu) waluty ustalany przez G. M. Bank, ze wskazaniem, że ówczesnie był on oparty o średni kurs (...) +/- marża G. M. Banku. Nadto klient miał być także informowany, gdzie można znaleźć aktualny kurs sprzedaży dla kolejnych spłat rat oraz o możliwości skorzystania z usługi polecenia zapłaty, w ramach której Bank automatycznie pobierze wymaganą kwotę z rachunku Klienta. Zgodnie z tym dokumentem, klientowi miał być także prezentowany wykres przedstawiający zmiany kursu złotego w stosunku do franka szwajcarskiego, euro i dolara amerykańskiego w okresie ostatnich trzech lat – średni kurs NBP.

18 września 2007 r. pozwani W. i A. Z. zawarli z (...) Bank SA z siedzibą w G. (poprzednikiem prawnym pozwanego) umowę kredytu nr (...), na mocy której powód udzielił pozwanym kredytu w kwocie 454.200,60 zł.

Kredyt był przeznaczony na cele konsumpcyjne Kredytobiorcy w kwocie 16.000 zł oraz na spłatę zobowiązań Kredytobiorcy w postaci: kredytu mieszkaniowego nr (...) z 27 grudnia 2005 r. w G. M. Bank, limit w (...) S.A.,

kredytu gotówkowego w (...) Bank S.A., kredytu samochodowego (...) Bank S.A., kredytu gotówkowego (...) S.A., karty kredytowej (...) Bank S.A. oraz karty kredytowej (...) S.A. (§ 1 ust. 2 umowy).

Splata kredytu wraz z odsetkami zastrzeżona została w 360 równych miesięcznych ratach kapitałowo-odsetkowych na zasadach określonych w § 10 (§ 1 ust. 5 umowy).

Oprocentowanie kredytu na dzień sporządzenia umowy określono na 7,9% w skali roku, ze wskazaniem, że stanowi ono sumę: marży banku niezmiennej w okresie trwania umowy w wysokości 2,080% oraz aktualnie obowiązującego indeksu W4, opisanego szczegółowo w § 8 umowy oraz 0,95 p.p. do czasu ustanowienia przez kredytobiorców przewidzianych umową kredytu zabezpieczeń jego spłaty (§ 2 ust. 1 umowy).

Całkowity koszt kredytu na dzień sporządzenia umowy określono na kwotę 649.334,38zł, a rzeczywista roczna stopa oprocentowania określona została na 7,518% (§6 ust. 1). W umowie zastrzeżono, że w przypadku, gdy kredyt jest indeksowany kursem waluty obcej, zmiana tego kursu będzie miała wpływ na wysokość raty oraz saldo zadłużenia z tytułu kredytu, przy czym saldo zadłużenia może przekroczyć wartość nieruchomości. Wskazano, że ryzyko z tego tytułu ponosi kredytobiorca (§ 6 ust. 3 umowy).

W umowie przewidziano, że wypłata kredytu nastąpi jednorazowo, na wskazane we wniosku o wypłatę kredytu rachunki bankowe (§7 ust. 1 i 2).

Raty kredytu płatne były miesięcznie w złotych polskich (§ 10 ust. 2 umowy).

Integralną część umowy stanowił harmonogram spłat kredytu, który powód zobowiązał się przesłać kredytobiorcom niezwłocznie po wypłacie kredytu (§ 10 ust. 3).

W umowie kredytu na wniosek kredytobiorcy przewidziano możliwość zmiany waluty (§ 10 ust. 13 umowy).

W umowie zawarto oświadczenie kredytobiorców, że postanowienia umowy zostały z nimi indywidualnie uzgodnione (§ 11 ust. 3 umowy).

Jako jedno z prawnych zabezpieczeń spłaty kredytu, kredytobiorcy ustanowili na nieruchomości położonej w L. przy ul. (...) na rzecz banku hipotekę zwykłą w złotych polskich w kwocie kredytu określonej w §1 ust. 1 umowy na zabezpieczenie spłaty kapitału kredytu oraz hipotekę kaucyjną w złotych polskich do kwoty stanowiącej 70% kwoty kredytu dla zabezpieczenia spłaty odsetek, opłat, prowizji i innych należności mogących powstać w wykonaniu umowy. Ponadto kredytobiorcy zobowiązali się (w przypadku gdy nie są jedynymi osobami określonymi w §3 ust. 1 jako uprawnieni do nieruchomości), że na nieruchomości zostaną ustanowione hipoteki opisane powyżej. W tym celu kredytobiorcy zobowiązali się spowodować, że zostanie złożone odpowiednie oświadczenie o ustanowieniu takich hipotek (§ 12 ust. 1 umowy).

Stopa odsetek za opóźnienie na dzień sporządzenia umowy („Odsetki za opóźnienie”) wynosiła 14,61% w skali roku i była zmienna. Niespłaconą w terminie kwotę kredytu bank traktował jako zadłużenie przeterminowane (§ 15 ust. 1 i 2 umowy).

Zgodnie z umową w razie stwierdzenia przez bank, że warunki kredytu zostały naruszone lub istnieje zagrożenie terminowej spłaty kredytu, bank został uprawniony żądać dodatkowego zabezpieczenia spłaty kredytu lub wypowiedzieć umowę w całości lub w części. Zgodnie z umową uważano, że warunki udzielenia kredytu zostały naruszone, jeżeli kredytobiorca nie wykonuje zobowiązań wobec banku albo, jeżeli oświadczenia i zapewnienia złożone przez kredytobiorcę są niezgodne z rzeczywistym stanem, lub jeżeli kredytobiorca w inny sposób narusza postanowienia umowy. Okres wypowiedzenia ustalony został na 30 dni, a w razie zagrożenia upadłością kredytobiorcy, który jest przedsiębiorcą – 7 dni. W świetle umowy, w przypadku wypowiedzenia umowy przez bank po wypłaceniu kredytu w całości lub w części, wówczas po upływie okresu wypowiedzenia umowy, kredytobiorca został zobowiązany do niezwłocznego zwrotu wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami należnymi bankowi za okres korzystania z kredytu

i do zapłaty wszelkich wymagalnych już należności banku wynikających z umowy w tym ewentualnych odsetek za opóźnienie (§18 ust. 1, 3, 5 i 6).

Tego dnia kredytobiorcy W. Z. (2) i A. Z. podpisali oświadczenie, że przed podpisaniem umowy kredytu otrzymali tabelę prowizji i opłat, ogólne warunki ubezpieczeń oraz wzór umowy, z którego klauzule przeniesione zostaną do umowy, którą zamierzają podpisać z powodem. W dokumencie tym oświadczyli też, że zostali poinformowani przez przedstawiciela banku o konieczności zapoznania się z tymi dokumentami zanim podejmą decyzję o zawarciu umowy kredytu.

Pozwana natomiast B. Z. (1) podpisała oświadczenie o poddaniu się egzekucji, o treści: oświadczam, że w zakresie zaspokojenia wszelkich roszczeń pieniężnych banku wynikających z umowy kredytu nr (...) z 17 września 2007 r. poddaję się egzekucji do kwoty 772.141,02 zł z tytułu odpowiedzialności rzeczowej – dłużnik hipoteczny, z tytułu ustanowienia zabezpieczenia, hipoteki zwykłej i hipoteki kaucyjnej do łącznej kwoty obydwu hipotek 772.141,02 zł na nieruchomości opisanej w KW nr (...) położonej: L., ul. (...).

24 września 2007 r. powód dokonał następujących przelewów na wskazane przez pozwanych rachunki bankowe: 278.610,66 zł, 38.000 zł, 17.000 zł, 12.000 zł, 51.000 zł i 33.000 zł. Brakująca kwota 11.389,34 zł przelana została przez powoda 12 października 2007 r.

W 2007 r. pozwany W. Z. (2) podczas rozmowy telefonicznej uzyskał informację od pracownika banku o możliwości spłaty niższej raty kredytu. W celu omówienia tej propozycji pozwany W. Z. (2) udał się do oddziału (...) w P..

Podczas spotkania z pracownikiem banku pozwanemu przedstawiona została możliwość przewalutowania umowy kredytu, w ten sposób, że kwota kredytu zostanie przeliczona na walutę (...) wg kursu kupna tej waluty obowiązującej w powodowym (...). W trakcie rozmów z pracownikiem banku, pozwany W. Z. (2) podniósł wątpliwość co do wysokości raty w przypadku wzrostu kursu (...). W odpowiedzi uzyskał informację, że nawet w takiej sytuacji, rata kredytu waloryzowanego do tej waluty będzie niższa aniżeli rata kredytu złotówkowego. Wobec takiej informacji pozwany podjął decyzję o zmianie waluty kredytu.

29 lutego 2008 r. w oddziale powodowego (...) kredytobiorcy złożyli wniosek o zmianę warunków kredytowania.

W tym czasie pozwany W. Z. (2) był zatrudniony w (...), (...) sp. z o. o. w P.. Pozwana A. Z. nie wykonywała natomiast pracy zarobkowej.

We wniosku tym pozwani wystąpili o przewalutowanie kredytu z obecnej waluty na walutę (...).

Spotkania z przedstawicielem banku w przedmiocie zmiany waluty kredytu odbywały się kilkakrotnie.

W tym samym dniu kredytobiorcy złożyli w banku oświadczenie o poddaniu się egzekucji.

Oświadczenie o poddaniu się egzekucji złożone zostało także przez pozwaną B. Z. (1), o treści: oświadczam, że w zakresie zaspokojenia wszelkich roszczeń pieniężnych banku wynikających z umowy kredytu nr (...) z 17 września 2007 r. poddaję się egzekucji do kwoty 361.268,93 (...) z tytułu odpowiedzialności rzeczowej – dłużnik hipoteczny, z tytułu ustanowienia zabezpieczenia, hipoteki kaucyjnej do kwoty 361.268,93 (...) na nieruchomości opisanej w KW nr (...) położonej: L., ul. (...).

W zakresie procedury zmiany waluty kredytu opiekunem pozwanych ze strony banku była J. S.. Celem przedstawienia oferty pracownik banku korzystał z kalkulatora kredytowego, za pomocą którego obrazowane były klientom dostępne opcje finansowania i ich koszty.

W tym czasie w ofercie poprzednika prawnego powoda dostępne były kredyty w walucie (...) i (...). Za pomocą kalkulatora klientom przedstawiana była wysokość miesięcznej raty kredytu i oprocentowanie. Ówczesnie największą

popularnością cieszyły się kredyty indeksowane do waluty (...), bowiem rata takiego kredytu była niższa aniżeli kredytu udzielonego w złotychkach.

W kontakcie z klientem banku zainteresowanym przewalutowaniem kredytu, ze strony doradcy kredytowego przekazywana była informacja, że przyznana kwota kredytu w złotychkach jest przeliczana na kwotę w walucie (...), która będzie ewidencjonowana na rachunku kredytowym kredytobiorców i z tej kwoty będzie tworzony harmonogram spłat w walucie (...). Z kolei kwoty spłat wskazane w harmonogramie będą przeliczane wg kursu sprzedaży dewiz obowiązującym w banku. Kredytobiorcy otrzymywali informację o zastosowanych przez bank dwóch różnych kursach waluty (...) tj. kursu kupna i sprzedaży. Pozwani w związku ze zmianą waluty umowy byli też informowani o spreadzie walutowym, oraz tym, że kursy walut obcych mogą się zmieniać kilkukrotnie w ciągu jednego dnia. Pozwany W. Z. (2) – który prowadził kwestię przewalutowania kredytu - nie znał jednak definicji spreadu walutowego i nie wiedział na czym on polega.

Klientom nie była udzielana informacja jak tworzone są kursy walut zawarte w tabelach banku. Pozwanym wyjaśniane było jednak, że mają oni bieżący dostęp do danych w tym przedmiocie, bowiem tabele publikowane były na stronie internetowej banku.

W zakresie ryzyka kursowego opiekun pozwanych wskazywał, że w przypadku kredytu indeksowanego walutą (...), rata kredytu nie będzie stała. Wpływ na jej wysokość miało bowiem oprocentowanie kredytu – jego część zmienna oraz bieżący kurs waluty. Klientom wskazywane było, że zmienne te mają wpływ na ratę kredytu, jak i na jego saldo.

W trakcie rozmów z pozwanymi pracownicy banku przedstawiali wydruki symulacji kosztów kredytu – wysokości miesięcznej raty, jak i salda kapitału – w przypadku danej wartości kursu (...). W symulacjach tych najwyższy kurs (...) jaki był brany pod uwagę wynosił 2,8.

Pozwanym wskazano też, że zmianie ulegnie także stawka oprocentowania kredytu. W rozmowach z pozwanymi pracownik banku wskazywał na stabilność waluty (...) względem innych walut. Zdolność kredytowa pozwanych badana była wg aktualnych wysokości kursów walut wymienialnych.

W tym okresie klient nie miał możliwości negocjować wysokości kursu waluty. Projekt aneksu przesyłany był do oddziału z centrali banku. Doradcy kredytowi we własnym zakresie nie mieli wpływu na jego treść. Ewentualne negocjacje klienta z bankiem mogły dotyczyć wysokości prowizji za udzielenie kredytu bądź marży kredytu.

25 marca 2008 r. strony zawarły aneks do umowy kredytu na podstawie którego, postanowiły dokonać zmiany określonego w umowie kredytu Nr (...) sposobu określenia sumy kredytu w ten sposób, że od dnia wejścia w życie tego aneksu wysokość kredytu będzie ustalona w (...). W treści aneksu wskazano, że na dzień jego sporządzenia, tj. 29 lutego 2008 r. stan zadłużenia kredytobiorcy stanowiła kwota kapitału w wysokości 452.351,21 zł oraz odsetek 465,73 zł. Kwota kapitału według stanu zadłużenia na ten dzień po przeliczeniu na (...) wg kursu kupna (...) podanego w Tabeli kursów kupna/sprzedaży (...) Banku S.A. i na dzień 29 lutego 2008 r. stanowiła kwotę 212.511,14 (...). Strony postanowiły zmienić nr umowy kredytu na nr (...) (...). Na podstawie aneksu do umowy kredytu wprowadzone zostały następujące zmiany:

- §1 ust. 1: Bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji Kredytobiorcy kwotę w wysokości 212.511,14 (...), zwaną dalej (...),
- §1 ust. 5: Spłata Kredytu wraz z odsetkami nastąpi w 360 równych miesięcznych ratach kapitałowo-odsetkowych na zasadach określonych w §10. Na dzień sporządzenia aneksu do całkowitej spłaty pozostało 355 rat,
- §2 ust. 1: oprocentowanie Kredytu na dzień sporządzenia Aneksu wynosi 4,850% w skali roku i stanowi sumę następujących pozycji: marży w wysokości 2,08 punktu procentowego oraz aktualnie obowiązującego indeksu L3 opisanego szczegółowo w §8 z zastrzeżeniem iż do dnia wejścia w życie aneksu może ulec zmianie,

- §3 ust. 2 pkt a): hipoteka kaucyjna do kwoty stanowiącej 170% kwoty kredytu określonej w §1 ust. 1 zwana dalej Hipoteką wpisana w Księdze Wieczystej prowadzonej dla nieruchomości, zgodnie z postanowieniami §12, zwane dalej hipoteką,
- §7 ust. 2: wypłata wskazanej we Wniosku o Wypłatę kwoty Kredytu będzie dokonana przelewem na wskazany w tym wniosku rachunek bankowy prowadzony w banku krajowym. Za prawidłowe wskazanie tego rachunku bankowego odpowiedzialność ponosi wyłącznie Kredytobiorca. Dzień dokonania takiego przelewu będzie uważany za dzień wypłaty wykorzystanego Kredytu. Do wyliczenia wypłaconej kwoty stosowany będzie kurs kupna waluty Kredytu podany w Tabeli kursów kupna/sprzedaży (...) Banku S.A. ogłoszony przez Banku w dniu dokonania wypłaty przez (...),
- §10 ust. 8: Rozliczenie każdej wpłaty dokonanej przez Kredytobiorcę, będzie następować według kursu sprzedaży waluty Kredytu, podanego w Tabeli kursów kupna/sprzedaży (...) Banku S.A., obowiązującego w dniu wpływu środków do Banku,
- §22: do rozliczania transakcji wypłat i spłat Kredytów oraz P. stosowane są odpowiednio, kursy kupna/sprzedaży (...) Banku S.A. walut zawartych w ofercie (...) obowiązujące w dniu dokonania transakcji (ust. 1). Kursy kupna określa się jako średnie kursy złotego do danych walut ogłoszone w tabeli kursów średnich (...) minus marża kupna (ust. 2). Kursy sprzedaży określa się jako średnie kursy złotego do danych walut ogłoszone w tabeli kursów średnich (...) plus marża sprzedaży (ust. 3). Do wyliczenia kursów kupna/sprzedaży (...) Banku S.A. stosuje się kursy złotego do danych walut ogłoszone w tabeli kursów średnich (...) w danym dniu roboczym skorygowane o marżę (...) Banku S.A. ustalone w sposób określony w ust. 5 (ust. 4). Marże kupna/sprzedaży ustalone są raz na miesiąc. Wyliczenie ww. marż polega na obliczeniu różnicy pomiędzy średnimi kursami złotego do danych walut ogłoszonymi w tabeli kursów średnich (...) w przedostatnim dniu roboczym miesiąca poprzedzającego okres obowiązywania wyliczonych marż, a średnią arytmetyczną z kursów kupna/sprzedaży stosowanych do transakcji detalicznych z pięciu banków na ostatni dzień roboczy miesiąca poprzedzającego okres obowiązywania wyliczonych marż. Ww. banki to: (...) S.A. (...) S.A., Bank (...) S.A., (...) Bank S.A. i (...) S.A. (ust. 5). W przypadku, gdyby którykolwiek z ww. banków zaprzestał ogłaszania kursów kupna/sprzedaży walut, (...) Banku S.A. podejmie decyzję o dołączeniu do listy banków referencyjnych innego (...). Zmiana w tym zakresie nie będzie wymagała pisemnego aneksu do Umowy (ust. 6). Marże kupna i sprzedaży (...) Banku S.A. ustalone są z dokładnością do czwartego miejsca po przecinku (ust. 7). Obowiązujące w danym dniu roboczym kursy kupna/sprzedaży (...) Banku S.A. walut zawartych w ofercie (...) określane są przez (...) po godz. 15.00 poprzedniego dnia roboczego i wywieszane są w siedzibie (...) oraz publikowane na stronie internetowej (...) Banku S.A. (www.gemoney.pl) (ust. 8).

W dniu podpisania aneksu pozwani mieli zapewniony czas na zapoznanie się z przedstawionymi im dokumentami i wyjaśnienie z pracownikiem banku ewentualnych kwestii wątpliwych. Prowadzący z pozwanymi rozmowy pracownicy banku nie mieli wiedzy w jaki sposób ustalany jest spread oraz marża banku uwzględniana w wysokości raty kredytu. Pozwani nie mieli możliwości negocjowania treści aneksu do umowy i nie widzieli takiej potrzeby wobec informacji od pracowników banku o korzystnych warunkach proponowanej zmiany umowy kredytu przede wszystkim w kontekście niższej raty kredytu.

W dniu podpisania aneksu, pozwani W. i A. Z. podpisali odrębne oświadczenie, że wybrali ofertę przewalutowania kredytu będąc uprzednio poinformowani o ryzykach związanych z zaciągnięciem kredytu hipotecznego w walucie obcej. Oświadczyli też, że zostali poinformowani przez bank o ryzyku stopy procentowej w przypadku kredytów o zmiennej stopie procentowej.

Harmonogram spłat rat kredytu był pozwanym przedkładany w walucie (...). Pozwani mieli świadomość, że spłata rat dokonywana będzie w złotychkach.

W tym okresie powodowy bank nie przewidywał możliwości spłaty rat kredytu bezpośrednio w walucie (...).

W treści aneksu zawarto postanowienie, zgodnie z którym: „Pozostałe postanowienia Umowy Kredytu pozostają bez zmian.”.

Decyzją nr (...) z 11 grudnia 2009 r. ustalono jedną obowiązującą w danym dniu roboczym tabelę Kursów Walutowych dla istniejącego na dzień prawnego połączenia Banku portfela produktów i związanych z nimi transakcji walutowych G. M. (...) (dalej jako Tabela Walutowa Produktów (...)). Tabela ta była ustalana w oparciu o kursy złotego do danych walut ogłoszone w tabeli kursów średnich (...) w poprzednim dniu roboczym i doliczane do nich marże kupna/sprzedaży ustalone przez (...). Do wyliczenia tych marż zastosowanie znajdowały kursy złotego do danych walut ogłoszone w tabeli kursów średnich NBP w przedostatnim dniu roboczym miesiąca poprzedzającego miesiąc obowiązywania wyliczonych marż. Marże kupna/sprzedaży ustalone były przez bank raz na miesiąc w oparciu o średnią arytmetyczną z kursów kupna/sprzedaży stosowanych do transakcji detalicznych przez pięć banków referencyjnych na ostatni dzień roboczy miesiąca poprzedzającego miesiąc obowiązywania wyliczonych marż. Wysokość marż kupna/sprzedaży Tabeli Walutowej Produktów (...) wyliczana była jako różnica pomiędzy średnią arytmetyczną określoną w ust. 4 i kursem średnim (...) określonym w ust. 3 tego dokumentu. Jako banki referencyjne wskazane zostały: (...) S.A., (...) S.A., Bank (...) S.A., Bank (...) S.A. (...) Bank (...) S.A. Kursy kupna/sprzedaży obowiązujące w w/w bankach były pobierane ze stron internetowych tych banków i dokonywane na nich obliczenia skutkowały wyznaczeniem kursów kupna/sprzedaży do czwartego miejsca po przecinku. W przypadku gdyby którykolwiek z banków zaprzestał ogłaszania kursów kupna/sprzedaży walut, (...) Banku (...) S.A. podejmował decyzję o dołączeniu do listy banków referencyjnych innego banku. Obowiązujące w danym dniu roboczym kursy kupna/sprzedaży Tabeli Walutowej Produktów (...) określane były przez bank do godz. 15:00 poprzedniego dnia roboczego i wywieszane były w placówkach banku oraz publikowane na stronie internetowej Banku (...) S.A. (www.bph.pl).

W początkowym okresie po zawarciu aneksu, rata kredytu pozwanych rzeczywiście była niższa aniżeli przed jego przewalutowaniem.

Z upływem czasu jednak, wobec znacznego zwrotu wartości miesięcznych rat kredytu, pozwany podjął rozmowy z pracownikami banku, by kwotę kredytu pozostałego do spłaty ponownie przewalutować na walutę (...). W odpowiedzi uzyskał informację, że takie rozwiązanie jest dla pozwanych nieopłacalne. W konsekwencji, z uwagi na stały wzrost wysokości rat kredytu po stronie pozwanych zaczęły powstawać zaległości w ich spłacie.

Pozwani A. i W. Z. (2) rozwiedli się w listopadzie 2016 r.

Pismem z 25 sierpnia 2017 r. powód wypowiedział pozwanym umowę kredytu, w związku z naruszeniem warunków udzielenia kredytu, z zachowaniem 30 dniowego terminu wypowiedzenia umowy. W piśmie tym jednocześnie powód wezwał pozwanych do zapłaty łącznej należności w kwocie 166.267,76 (...), w tym kwot: 164.076,59 (...) tytułem kapitału, 1.809,59 (...) tytułem odsetek zaległych, 373,58 CHF tytułem odsetek za opóźnienie oraz 8 (...) tytułem opłat i prowizji. Pismo obejmujące wypowiedzenie umowy kredytu wraz z wezwaniem do zapłaty zostało skutecznie doręczone odpowiednio W. i B. Z. (1) 29 sierpnia 2017 r. a pozwanej A. Z. 1 września 2017 r.

Pismem z 11 lutego 2018 r. pozwana A. Z. złożyła wobec powoda oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia woli złożonego pod wpływem podstępnego wprowadzenia w błąd.

Na mocy uchwały Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia banku (...) S.A. z 27 października 2009 r. oraz uchwały Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia banku (...) S.A. z 27 października 2009 r. nastąpiło połączenie w/w podmiotów poprzez przeniesienie całego majątku (...) Banku S.A. na Bank (...) S.A.

Według stanu na 12 lipca 2018 r. pozwanym łącznie do spłaty pozostała kwota 176.607,34(...), w tym 162.817,16 (...) tytułem kapitału, 1.939,19 (...) tytułem odsetek umownych za okres od 21 listopada 2016 r. do 23 października 2017 r., 11.690,78 (...) tytułem odsetek karnych za okres od 24 stycznia 2017 r. do 11 lipca 2018 r. oraz 160,21 (...) tytułem opłat i prowizji.

Wg stanu na 27 września 2018 r. kredytobiorcy tytułem spłaty kredytu uiszcili na rzecz powoda łączną kwotę 308.511,98 zł, w tym 173.448,05 zł tytułem kapitału, 127.292,85 zł tytułem odsetek, 1.485,69 zł tytułem odsetek karnych, 6.285,34 zł tytułem innych opłat.

W okresie kredytowania pozwani spłacali raty kredytu w złotych. Co do wysokości miesięcznej raty w tej walucie pozwani dowiadawali się bądź od pracownika banku bądź też poprzez sprawdzenie kursu na stronie (...) w dniu poprzedzającym dzień płatności raty.

Aktualnie pozwani nie spłacają wymagalnych rat kredytu.

B. Z. (2) zmarł 14 listopada 2020 r.

W świetle poczynionych ustaleń sąd I instancji uznał roszczenia powództwa za bezzasadne w całości.

Bezspornym w sprawie jest, że 18 września 2007 r. pozwani W. i A. Z. zawarli z (...) Bank SA z siedzibą w G. (poprzednikiem prawnym pozwanego) umowę kredytu nr (...), na mocy której powód udzielił pozwanym kredytu w kwocie 454.200,60 zł. Poza sporem jest, że kredyt ten był kredytem złotowym, a pozwana B. Z. (1) jest dłużnikiem rzeczowym z tytułu zobowiązań z tej umowy, której odpowiedzialność ograniczona jest z tytułu hipoteki umownej kaucyjnej ustanowionej na rzecz powoda na nieruchomości w L. przy ul. (...).

Poza sporem jest także fakt, że do powyższej umowy 25 marca 2008 r. strony zawarły aneks, na mocy którego zmianie uległ sposób określenia sumy kredytu i od dnia wejścia w życie tego aneksu wysokość kredytu ustalona została w walucie (...).

Po zawarciu ww. aneksu sporna umowa miała charakter kredytu denominowanego do (...), co wynika z jej konstrukcji. W kredycie denominowanym kwota kredytu jest wyrażona w walucie obcej, a zostaje wypłacona w walucie krajowej według klauzuli umownej opartej na kursie kupna waluty obcej, obowiązującym w dniu uruchomienia kredytu. W przypadku z kolei kredytu indeksowanego, kwota kredytu jest podana w walucie krajowej, ale zostaje przeliczona na walutę obcą według klauzuli umownej opartej również na kursie kupna tej waluty obowiązującym w dniu uruchomienia kredytu. Kredyt walutowy jest udzielony i spłacany w walucie obcej, a w konstrukcji umowy nie ma powiązań z walutą polską.

Umowa łącząca strony nie jest ani kredytem złotowym, ani walutowym, ale kredytem denominowanym walutą wymienną.

Do niniejszej sprawy nie znajdują zastosowania przepisy ustawy z 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. z 2016r., poz. 1528 j.t.), gdyż zgodnie z art. 66 ust. 1 tej ustawy do umów zawartych przed dniem wejścia w życie tej ustawy (18 grudnia 2011 r.) stosuje się przepisy dotychczasowe. Nie znajdują również zastosowania przepisy ustawy z dnia 20 lipca 2001r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. z 2001, Nr 100, poz. 1081 ze zm.). Wprawdzie zgodnie z art. 2 ust. 2 pkt. 2 za umowę o kredyt konsumencki – w rozumieniu tej ustawy - uważa się również umowę kredytu w rozumieniu przepisów prawa bankowego, niemniej w myśl art. 3 ust. 1 ustawy z 20 lipca 2001 r. (w brzmieniu na dzień zawarcia umowy) ustawy tej nie stosuje się do umów o kredyt konsumencki o wysokości większej niż 80.000 zł albo równowartości tej kwoty w innej walucie niż waluta polska (...). W rozpoznawanej sprawie wartość kredytu przekracza 80.000 zł.

W ocenie Sądu, przedmiotowa umowa nie miała też konstrukcji złożonego produktu finansowego, który został zaproponowany, a następnie udzielony przez (...).

W pierwszej kolejności – przechodząc do kwestii spornych – sąd odniósł się do podniesionych przez stronę pozwaną zarzutów formalnych.

Nie zasługiwał na uwzględnienie podniesiony przez pozwaną A. Z. zarzut nienależytego umocowania pełnomocnika powoda do występowania w sprawie. Pełnomocnik powoda M. K. umocowana bowiem została, zgodnie z treścią

przedstawionego do akt sprawy pełnomocnictwa z 31 stycznia 2018 r. , do jednoosobowego reprezentowania banku, m.in. przed sądami powszechnymi w sprawach o zapłatę – którą niekwestionowanie jest niniejsza sprawa. Pełnomocnictwo to zgodnie z zasadami reprezentacji powoda podpisane było przez dwóch członków zarządu uprawnionych do łącznej reprezentacji powoda – co wynika z przedłożonego przez stronę powodową pełnego odpisu z rejestru przedsiębiorców (...), jak też danych ujawnionych w rejestrze: ekrs.ms.gov.pl.

Za nieuzasadniony należało również uznać zarzut strony pozwanej o braku umocowania pracowników banku do zawarcia w jego imieniu umowy kredytu nr (...) z 18 września 2007 r. i kolejno aneksu z 25 marca 2008 r. Powód skutecznie bowiem podważył ten zarzut przedstawiając pełnomocnictwa dla osób działających przy tych czynnościach w imieniu banku wraz z wydrukami z rejestru przedsiębiorców (...).

W dalszej kolejności należało zbadać skuteczność złożonego przez pozwaną A. Z. oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia woli złożonego pod wpływem podstępnego wprowadzenia w błąd. Oświadczenie to stanowiło załącznik do pisma pozwanej złożonego w tut. Sądzie 22 lutego 2019 r.. Zgodnie z art. 84 § 1 k.c. w razie błędu co do treści czynności prawnej można uchylić się od skutków prawnych swego oświadczenia woli. Jeżeli jednak oświadczenie woli było złożone innej osobie, uchylenie się od jego skutków prawnych dopuszczalne jest tylko wtedy, gdy błąd został wywołany przez tę osobę, chociażby bez jej winy, albo gdy wiedziała ona o błędzie lub mogła z łatwością błąd zauważyć; ograniczenie to nie dotyczy czynności prawnej nieodpłatnej. W świetle natomiast art. 86 § 1 k.c. jeżeli błąd wywołała druga strona podstępnie, uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia woli złożonego pod wpływem błędu może nastąpić także wtedy, gdy błąd nie był istotny, jak również wtedy, gdy nie dotyczył treści czynności prawnej. Możliwość skutecznego uchylenia się od złożonego uprzednio oświadczenia woli ograniczona została terminem, który dla oświadczeń woli złożonych pod wpływem błędu wynosi 1 rok od dnia jego wykrycia – art. 88 ust. 2 k.c.

Wyjaśnić należy, że wskazana w treści art. 88 k.c. forma pisemna dla dokonania czynności prawnej uchylenia się od skutków prawnych oświadczenia woli nie jest zastrzeżona pod rygorem nieważności. Stąd też, za dopuszczalne i skuteczne należy uznać oświadczenie woli złożone na rozprawie w obecności pełnomocnika drugiej strony, skoro dotarło ono do adresata (art. 61 § 1 k.c.). Mając na względzie powyższe, za dopuszczalne należało uznać złożenie przez pozwaną oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych ww. oświadczenia woli, do akt sprawy jako załącznik do sprzeciwu od nakazu zapłaty, które to pismo kolejno skutecznie doręczone zostało 11 marca 2019 r.

Przy tym, w jego treści pozwana w sposób jasny i wyraźny ujawniła swoją wolę uchylenia się od skutków prawnych oświadczenia woli złożonego 25 marca 2008 r. W tej dacie, co bezspeczne w sprawie, pozwana zawarła z powodem aneks do umowy kredytu nr (...).

W ocenie Sądu oświadczenie to nie wywołało jednak zamierzonego skutku, bowiem złożone zostało przez pozwaną z naruszeniem ww. terminu. Wbrew stanowiska pozwanej – wynikającego z treści tego oświadczenia – jego bieg nie rozpoczął się dopiero w dniu skutecznego doręczenia pozwanej odpisu pozwu w niniejszej sprawie wraz z nakazem zapłaty w postępowaniu upominawczym z 15 stycznia 2019 r., co miało miejsce 7 lutego 2019 r. Co bowiem bezsporne, także pozwanej przed tą datą, doręczone zostało skutecznie wypowiedzenie umowy kredytu wraz z wezwaniem do zapłaty z 25 sierpnia 2017 r. Pismo to pozwana odebrała osobiście 1 września 2017 r. Z jego treści natomiast w sposób jednoznaczny wynikało źródło zobowiązania – tj. umowa kredytu oraz wg wyliczeń powoda kwota zobowiązania do zapłaty. Stąd też, w ocenie Sądu najpóźniej z tą datą pozwana miała możliwość wykryć ewentualny błąd co do treści czynności. Wniosek ten uzasadniony jest tym bardziej, że w treści pozwu powód nie podniósł dodatkowych okoliczności ponad te, które zostały wskazane m.in. pozwanej w wypowiedzeniu umowy kredytu i wezwaniu do zapłaty z 25 sierpnia 2017 r. Tym samym, najpóźniej 1 września 2018 r. pozwana winna złożyć oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia woli złożonego pozwanemu przy zawarciu aneksu do umowy kredytu z 25 marca 2008 r. Terminu tego jednak nie dochowała, składając w tym zakresie oświadczenie dopiero 11 marca 2019 r. – od tego bowiem dnia nie ulegało wątpliwości, że oświadczenie to dotarło do drugiej strony czynności prawnej.

Na uwzględnienie nie zasługiwało także stanowisko pozwanych, jakoby w niniejszej sprawie – w związku z zawarciem aneksu do umowy kredytu 25 marca 2008 r. – doszło do nowacji, w rozumieniu art. 506 k.c. Zgodnie z tym przepisem jeżeli w celu umorzenia zobowiązania dłużnik zobowiązuje się za zgodą wierzyciela spełnić inne świadczenie albo nawet to samo świadczenie, lecz z innej podstawy prawnej, zobowiązanie dotychczasowe wygasa (odnowienie) (§1). W razie wątpliwości poczytuje się, że zmiana treści dotychczasowego zobowiązania nie stanowi odnowienia. Dotyczy to w szczególności wypadku, gdy wierzyciel otrzymuje od dłużnika weksel lub czek (§2).

Po pierwsze, mając na względzie ww. przepis, co bezsporne w sprawie, celem zawarcia aneksu do umowy kredytu 25 marca 2008 r. nie było umorzenie zobowiązania w walucie (...)lecz jego zmiana, poprzez przeliczenie kwoty pozostałego do spłaty zobowiązania w stosunku do kursu waluty obcej, tj. (...).

Wskazać przy tym należy, że nowacja umowy w rozumieniu art. 506 k.c. ma miejsce, gdy w celu umorzenia zobowiązania dłużnik zobowiązuje się za zgodą wierzyciela spełnić inne świadczenie albo nawet to samo świadczenie, lecz z innej podstawy prawnej. W myśl art. 506 §2 k.c. w razie wątpliwości poczytuje się, że zmiana treści dotychczasowego zobowiązania nie stanowi odnowienia.

Mając na względzie powyższe, analiza treści aneksu z 25 marca 2008 r. prowadzi w istocie do odmiennych wniosków, aniżeli ten, że celem stron było odnowienie zobowiązania w rozumieniu cytowanego przepisu. W jego treści nie zamieszczono jakiegokolwiek wzmianki co do woli umorzenia dotychczasowego zobowiązania. Wręcz przeciwnie – wola stron, ujawnioną w sposób jednoznaczny już na wstępie aneksu, była zmiana Umowy (...) nr (...) co do sposobu określania sumy kredytu, w sposób szczegółowo określony w treści aneksu. Dalej strony w sposób jednoznaczny – odnosząc się nadal do pierwotnie zawartej umowy kredytu, wskazały, że zmianie ulegają określone w treści aneksu jej zapisy. Dodatkowo w treści aneksu w jego §6, strony zgodnie oświadczyły, że pozostałe postanowienia Umowy Kredytu pozostają bez zmian. Tym samym, już analiza treści aneksu w kontekście jej celu i zgodnego zamiaru stron – art. 65 k.c. – wyklucza wniosek, że celem stron było umorzenie dotychczasowego zobowiązania i wygaśnięcie pierwotnej umowy. Ta umowa bowiem, w świetle powołanych wyżej zapisów aneksu, nadal wiązała strony, w tym w zakresie zmienionym aneksem.

Sąd miał przy tym na uwadze, że w toku procesu pozwani W. i B. Z. (3) nie zaoferowali żadnych dowodów celem udowodnienia, że intencją stron zawierających aneks w dniu 25 marca 2008 r. było dokonanie nowacji. Z kolei zeznania samych pozwanych wskazywały na zamiar kontynuowania dotychczasowej umowy z polepszeniem własnej sytuacji w zakresie spłaty kredytu (odniesienie do kursu waluty obcej).

Mając to wszystko na względzie, wobec bezspornych okoliczności faktycznych dotyczących tego, że zarówno wypłata jak i spłata rat kredytu – także po zawarciu aneksu z 25 marca 2008 r. następowała w walucie (...) w sprawie nie sposób wysnuwać wniosku, o tym, że w tej dacie doszło pomiędzy stronami do odnowienia zobowiązania w rozumieniu art. 506 k.c.

Przechodząc do dalszych rozważań prawnych, Sąd Okręgowy wskazał, że najdalej idącym zarzutem strony pozwanej był **zarzut nieważności umowy kredytu**, po zawarciu przez strony aneksu z 25 marca 2008 r. dotyczącego przewalutowania kwoty udzielonego kredytu. Wobec przesądzenia, że w sprawie nie doszło do nowacji zobowiązania z tytułu pierwotnej umowy kredytu, podniesiony przez pozwanych zarzut nieważności czynności prawnej należało odnieść wyłącznie do ważności aneksu z 25 marca 2008 r.

Zgodnie z art. 58 § 1 k.c. czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy jest nieważna, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednio przepisy ustawy.

Jako podstawy nieważności pozwani wskazywali:

a) sprzeczność z art. 69 prawa bankowego i nieważność na podstawie art. 58 k.c.,

- b) naruszenie obowiązku informacyjnego,
- c) brak określenia wysokości świadczenia,
- d) asymetria – na korzyść pozwanego – w rozkładzie ryzyka kursowego,
- e) jednostronne określanie przez powoda wysokości raty, co pozostaje sprzeczne z art. 353¹ k.c.,
- f) naruszenie zasady walutowości i zasad współzycia społecznego.

Nadto strona pozwana podniosła zarzut abuzywności klauzul przeliczeniowych zawartych w §10 ust. 8, §18 ust. 3 i §22 umowy wprowadzonych aneksem z 25 marca 2008 r.

Ww. zarzuty należy rozpatrywać w kontekście sprzeczności zapisów umowy z art. 69 prawa bankowego, art. 353¹ k.c. i art. 58 § 1 k.c.

Zgodnie z art. 69 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (Dz. U. z 2016 r. poz. 1988 z późn. zm. zwane dalej Prawo bankowe), w brzmieniu na dzień zawarcia aneksu, tj. 25 marca 2008 r., przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Zgodnie z art. 69 ust. 2 Prawa bankowego, umowa kredytu powinna być zawarta na piśmie i określać w szczególności: 1) strony umowy, 2) kwotę i walutę kredytu, 3) cel, na który kredyt został udzielony, 4) zasady i termin spłaty kredytu, 5) wysokość oprocentowania kredytu i warunki jego zmiany, 6) sposób zabezpieczenia spłaty kredytu, 7) zakres uprawnień banku związanych z kontrolą wykorzystania i spłaty kredytu, 8) terminy i sposób postawienia do dyspozycji kredytobiorcy środków pieniężnych, 9) wysokość prowizji, jeżeli umowa ją przewiduje, 10) warunki dokonywania zmian i rozwiązania umowy.

W art. 69 ust. 2 prawa bankowego wskazano zatem, jakie niezbędne postanowienia powinny być zawsze ujawnione w tej umowie bankowej. Nie wszystkie z tych elementów stanowią essentialia negotii umowy kredytowej. (...) konstrukcyjnych tej umowy poszukiwać należy w art. 69 ust 1 prawa bankowego. Są nimi: zobowiązanie banku oddania do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwoty środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel oraz zobowiązanie kredytobiorcy do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty i zapłaty prowizji od udzielonego kredytu.

W chwili zawarcia aneksu z 25 marca 2008 r. prawo bankowe nie przewidywało literalnie możliwości udzielania kredytów denominowanych i indeksowanych. Dopiero ustawą o zmianie ustawy - prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw z 29 lipca 2011 r. (Dz.U. nr 165, poz. 984), która weszła w życie 26 sierpnia 2011 r., dodano w art. 69 ust. 2 pkt 4a zapis, zgodnie z którym umowa o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż waluta polska, powinna określać szczegółowe zasady określania sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut, na podstawie którego w szczególności wyliczana jest kwota kredytu, jego transz i rat kapitałowo - odsetkowych oraz zasad przeliczania na walutę wypłaty albo spłaty kredytu. Ponadto do art. 69 dodano ust. 3, zgodnie z którym w przypadku umowy o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż waluta polska, kredytobiorca może dokonywać spłaty rat kapitałowo-odsetkowych oraz dokonać przedterminowej spłaty pełnej lub częściowej kwoty kredytu bezpośrednio w tej walucie. W tym przypadku w umowie o kredyt określa się także zasady otwarcia i prowadzenia rachunku służącego do gromadzenia środków przeznaczonych na spłatę kredytu oraz zasady dokonywania spłaty za pośrednictwem tego rachunku.

Samo zastosowanie mechanizmu denominacyjnego (waloryzacyjnego), takiego jak wprowadzony na mocy aneksu, a więc przewidującego przeliczanie kwoty wypłacanego kredytu i wysokości rat kapitałowo-odsetkowych według dwóch różnych kursów walut (tzw. spread walutowy), nie jest uznawane za niezgodne z art. 69 ust. 1 Prawa bankowego.

Zastosowanie konstrukcji przeliczeń pomiędzy walutą krajową i walutami zagranicznymi w celu ustalenia wysokości świadczeń, do których obowiązane są strony umowy nie narusza istoty umowy kredytu. Nadal zachowana jest zasada, zgodnie z którą bank udostępnia kredytobiorcy kapitał kredytu, kredytobiorca go wykorzystuje i zobowiązany jest do zwrotu. Zastosowanie przeliczeń oznacza jedynie modyfikację wysokości świadczeń, do których zobowiązane będą strony, ale nie ingeruje w ogólną konstrukcję umowy.

Mieści się to w granicach swobody umów, skoro zgodnie z art. 353¹ k.c. strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego. Zresztą wykształcenie się w praktyce umów o określonych cechach doprowadziło następnie do ich częściowej regulacji w przywołanym wyżej art. 69 ust. 2 prawa bankowego.

Umowa kredytu indeksowanego/denominowanego została poddana ocenie w orzecznictwie sądów powszechnych i w zdecydowanej części orzeczeń nie została zakwestionowana sama dopuszczalność takiej konstrukcji umownej. Również Sąd Najwyższy nie podważył samej konstrukcji takich umów.

Tym samym zastosowanie w umowie kredytu na mocy aneksu z 25 marca 2008 r. mechanizmu denominacji i spreadu walutowego było dopuszczalne.

Ostatecznie za zasadny Sąd uznał zarzut nieważności postanowień wprowadzonych do umowy kredytu na podstawie aneksu z 25 marca 2008 r. ze względu na **brak ścisłego określenia zobowiązania kredytobiorcy względem kredytodawcy**.

Na gruncie niniejszej sprawy, należało mieć na względzie jedynie częściowy konsensus jaki strony osiągnęły w dacie zawarcia aneksu do umowy kredytu w dniu 25 marca 2008 r. Porozumienie to dotyczyło kwoty kapitału kredytu, który na dzień 29 lutego 2008 r. stanowił kwotę 452.351,21 zł, co w przeliczeniu na (...) wg kursu kupna tej waluty podanego w Tabeli kursów poprzednika prawnego powoda z tego dnia stanowiło kwotę 212.511,14 CHF. Co znaczące jednak, wartości te dotyczyły stanu na ponad trzy tygodnie przed zawarciem aneksu. W materiale dowodowym brak natomiast dowodów, że w dniu jego faktycznego podpisania, pozwani mieli świadomość co do wysokości ich zadłużenia na ten dzień. Przy umowach kredytów bankowych, już w dacie ich zawarcia – odpowiednio także ich zmiany poprzez przewalutowanie - musi dojść do ustalenia wysokości kredytu, a tym samym wielkości zobowiązania kredytobiorcy wobec banku - albo w sposób kwotowy albo też poprzez zastosowanie obiektywnie weryfikowalnego mechanizmu jego waloryzacji, w tym denominacji walutą obcą, także kursem(...) Tymczasem zgodnie z umową kredytu, po zmianie jej aneksem z 25 marca 2008 r., powód pozostawił do dyspozycji pozwanym kwotę w wysokości 212.511,14 (...), która to kwota ustalona została po przeliczeniu salda zadłużenia pozwanych wyrażonego w PLN wg kursu kupna waluty (...) podanego w Tabeli kursów kupna/sprzedaży (...) Banku S.A. na dzień 29 lutego 2008 r. Co do zasady z zapisem tym skorelowane jest główne zobowiązanie kredytobiorców - spłaty kredytu – określone na podstawie zmiany wprowadzonej aneksem w § 10 ust. 8 umowy. Wskazane jest w nim, że rozliczenie każdej wpłaty dokonanej przez Kredytobiorcę, będzie następować według kursu sprzedaży waluty Kredytu, podanego w Tabeli kursów kupna/sprzedaży (...) Banku S.A., obowiązującego w dniu wpływu środków do (...). Tym samym w chwili zawarcia aneksu, pozwani nie mieli wiedzy w jakiej wysokości zobowiązani będą do spłaty poszczególnych wymagalnych rat kredytu. Zgodnie z §10 ust. 4 umowy harmonogramy spłat zawierały jedynie najbliższych 24/36 rat. Przy tym, co bezsporne, wyrażone one były w walucie (...), podczas gdy spłata dokonywana była w PLN. Tym samym, pomimo określenia kwoty pozostawionej pozwanym do dyspozycji w kwocie (...), z uwagi na zastosowane przeliczenia kursowe, wartość ta nie odzwierciedlała rzeczywistej wartości zobowiązania pozwanych z tytułu zawartej umowy kredytu. Powyższe jest konsekwencją wprowadzenia zapisu zobowiązującego pozwanych do spłaty rat kredytu wg kursu sprzedaży waluty kredytu podanego w tabeli kursów banku, obowiązującego w dniu wpływu środków do banku. Jakkolwiek dzień spłaty środków był pomiędzy stronami uzgodniony, to już w postanowieniu tym mowa o kursie sprzedaży walut podanym

w tabeli kursów banku. Tym samym, klauzula umowna dotycząca wysokości zobowiązania kredytobiorcy odwołuje się do nieweryfikowalnego obiektywnie mechanizmu waloryzacji, skoro mowa w niej o kursie sprzedaży walut dla (...) ustalanej przez bank i obowiązującej w banku w dniu wpływu środków. Kurs ten bowiem był arbitralnie ustalany przez bank – bez jakiegokolwiek wpływu na jego wysokość strony pozwanej. Po drugie, kursu obowiązującego w dniu wpłaty środków, a więc – co do wysokości - nieznanego stronom na etapie zawarcia aneksu do umowy. W konsekwencji, kredytobiorcom w dniu zawarcia aneksu do umowy kredytu nie była znana dokładna wysokość ich zobowiązania względem banku, która zależy od jednostronnie ustalanego przez bank kursu sprzedaży (...). Powyższe skutkowało tym, że pozwani nie mieli wiedzy o wysokości zobowiązania – co do poszczególnych jego rat – także już w okresie realizacji umowy. Co bowiem bezsporne w sprawie, pozwanym przedstawiany był przez powoda harmonogram spłat w walucie (...), natomiast raty w złotych polskich – po przeliczeniu wg kursu sprzedaży powodowego banku z dnia spłaty – przelewane były przez pozwanego. Tym samym, w rzeczywistości dopiero w dniu spłaty raty pozwani dowiadywali się jaka jest jej należna wysokość. Przekracza to granice swobody umów z art. 353⁽¹⁾ k.c. czyniąc umowę nieważną już na podstawie art. 58 § 1 k.c. w związku ze sprzecznością z art. 353⁽¹⁾ k.c.

W ramach zarzutu nieważności, na uwzględnienie zasługiwało też stanowisko pozwanych o **obciążeniu** ich – jako strony umowy – w przeważającym zakresie (względem banku jako drugiej stron umowy) **ryzykiem kursowym**.

Istotnie, ryzyko kursowe obciążało obydwie strony umowy, skoro co do zasady spadek kursu (...) względem (...) powodował zmniejszenie należnej raty, a wzrost jej zwiększenie. Zastosowana konstrukcja kredytu denominowanego doprowadziła jednak do sytuacji, w której, zobowiązanie kredytobiorców na skutek, co przyznać trzeba, niezależnych od banku czynników, znacząco wzrosło, w sposób nie przewidziany przez żadną ze stron umowy, która ostatecznie stała się nadzwyczaj korzystna dla i tak silniejszej ekonomicznie strony stosunku prawnego – banku. O ile pozwani mogli spodziewać się, że ich zobowiązanie wobec banku z tytułu umowy kredytu wraz ze wszelkimi opłatami na rzecz banku (kosztami kredytu) może sięgać 170% wypłaconego kapitału (hipoteka kaucyjna do tej wysokości - § 12 ust. 1 umowy), o tyle nie byli w stanie przewidzieć, że na skutek zmian kursowych, będą zobowiązani do spłaty kwoty znacznie wyższej. Jak bowiem wynika z ustaleń w sprawie wg stanu na dzień zawarcia aneksu, tj. 25 marca 2008 r. pozwanym pozostawiono do dyspozycji kwotę 212.511,14(...), która wg stanu zadłużenia na dzień 29 lutego 2008 r. odpowiadała kwocie kapitału kredytu w wysokości 452.351,21 zł, po przeliczeniu jej na (...) wg kursu kupna tej waluty obowiązującego w powodowym banku tego dnia (2, (...)).

Według stanu na 12 lipca 2018 r. – to jest po ponad 10 latach spłacania kredytu udzielonego na 30 lat – do spłaty tytułem kapitału kredytu pozostała kwota 162.817,16 CHF, co przy średnim kursie (...) z tego dnia – 3, (...) (opublikowanym na stronie pozwanego dla dawnych klientów banku (...) S.A.) daje ok. 606.607,89 PLN do spłaty. Już tylko takie pobieżne wyliczenia wskazują, że umowa kredytu z uwagi na zastosowany mechanizm prowadzi do skutków dla pozwanych rażąco niekorzystnych. Przyjęty w umowie – na podstawie zawartego aneksu - mechanizm skutkuje nieusprawiedliwioną dysproporcją praw i obowiązków stron umowy na niekorzyść pozwanych, powodującą niekorzystne ukształtowanie ich sytuacji ekonomicznej oraz ich nierzetelne traktowanie (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 3 lutego 2006 r., I CK 297/05, z dnia 15 stycznia 2016 r., I CSK 125/15, OSNC - ZD 2017, Nr 1, poz. 9; z dnia 27 listopada 2015 r., I CSK 945/14, z dnia 30 września 2015 r., I CSK 800/14 i z dnia 29 sierpnia 2013 r. I CSK 660/12). Mechanizm umowy nie przewidujący żadnych ograniczeń odpowiedzialności konsumenta np. poprzez określenie górnej granicy jego odpowiedzialności, przy jednoczesnym pozostawieniu bankowi możliwości kształtowania świadczenia kredytobiorcy poprzez nieograniczoną zapisami umowy możliwość zmiany oprocentowania, w sposób rażąco niekorzystny kształtował sytuację kredytobiorcy.

W świetle zeznań pozwanego W. Z. (1) nie ulegało wątpliwości, że świadomością swoją nie obejmował ryzyka kursowego, które mogłoby spowodować wzrost kursu (...) o 200%. Co znaczące, mając na względzie jego zeznania, niezakwestionowane przez stronę pozwaną, ryzyka takiego swoją świadomością nie obejmował także sam powód. Podzielając pogląd SA w W. przedstawiony w wyroku z 26 sierpnia 2020 r. (VI ACa 801/2019, LEX nr 3114801) należy wskazać, że świadomość ryzyka kursowego to taki stan, w którym kredytobiorca w chwili zawierania umowy kredytu ma wiedzę, jak kształtowałyby się jego zadłużenie oraz koszty obsługi spłaty kredytu w przypadku silnej deprecjacji

złotówki względem danej waluty obcej, z której kursem dany kredyt został powiązany, ale w oparciu o treść umowy kredytu, która ma zostać zawarta, a nie przez bliżej niedookreślone symulacje, które mogą być powiązane z jej treścią.

Obciążenie zatem w taki sposób konsumenta ryzykiem kursowym stanowiło naruszenie zasad współżycia społecznego w postaci równowagi kontraktowej stron i nienadużywania przewagi silniejszej strony stosunku obligacyjnego prowadząc do nieważności umowy na podstawie art. 58 § 2 k.c.

Niezależnie od powyższego, w ocenie Sądu, zmiany wprowadzone aneksem z 25 marca 2008 r. z uwagi na zawarte w nich **niedozwolone postanowienia umowne** były bezskuteczne prowadząc do jego braków konstrukcyjnych. W tym zakresie pozwani powoływali się na klauzule waloryzacyjne. Zawarte one były w §1 aneksu i wprowadzonym na jego podstawie do umowy kredytu §10 ust. 8 umowy (§2 tiret 8 aneksu) oraz w §22 umowy (§2 tiret 13 aneksu).

Ponadto pozwani jako postanowienia abuzywne wskazywali: §18 ust. 3 umowy.

Zgodnie z art. 385¹ § 1 k.c., postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. § 2 powołanego przepisu wskazuje, że jeżeli postanowienie umowy zgodnie z § 1 nie wiąże konsumenta, strony są związane umową w pozostałym zakresie. § 3 definiuje niezgodnione indywidualnie postanowienia umowy jako te, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta. Zgodnie z § 4 powołanego przepisu ciężar dowodu, że postanowienie zostało uzgodnione indywidualnie spoczywa na tym, kto się na to powołuje.

Zgodnie z art. 385¹ k.c. przedmiotem oceny pod kątem abuzywności nie jest cała umowa, lecz konkretne postanowienie, przy czym zwrot „postanowienia umowy”, zawarty w art. 385¹ § 1 k.c. użyty został w znaczeniu potocznym, a zatem obejmuje zarówno postanowienia objęte porozumieniem stron danej czynności prawnej, jak i postanowienia wzorców umownych, które nie są postanowieniami umowy w ścisłym znaczeniu, ale kształtują także treść nawiązywanego stosunku prawnego. Nie można zatem przyznawać decydującego znaczenia temu, czy łączący strony stosunek cywilnoprawny ukształtowany został postanowieniami przyjętymi ze standardowych wzorców, czy też nie, ponieważ zarówno w odniesieniu do jednych, jak i drugich postanowień istnieje obowiązek uzgadniania ich treści.

Z art. 385¹ § 1 k.c. wynika, że niedozwolonymi postanowieniami umownymi są klauzule umowne, które: 1) zawarte zostały w umowach z konsumentami, 2) nie zostały uzgodnione indywidualnie, 3) kształtują prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami rażąco naruszając jego interesy, 4) nie określają sformułowanych w sposób jednoznaczny głównych świadczeń stron, w tym ceny lub wynagrodzenia.

Poza sporem jest, że pozwani jako strona umowy kredytu z 14 grudnia 2006 r. mieli status konsumenta w rozumieniu art. 22¹ k.c., a bank miał status przedsiębiorcy.

Z ustaleń Sądu wynika, że pozwani jako kredytobiorcy, nie mieli żadnego wpływu na treść postanowień aneksu do umowy kredytu, a powód – ówczesnie (...) Bank S.A. - posługiwał się wzorcem umownym. Postanowieniem indywidualnie uzgodnionym w myśl przepisu art. 385¹ § 1 k.c. nie jest takie postanowienie, którego treść konsument mógł negocjować, lecz takie postanowienie, które rzeczywiście powstało na skutek indywidualnego uzgodnienia. Z ustaleń w sprawie wynika, że pozwanym przedstawiono gotowy wzór aneksu do umowy i jedyne na co mieli wpływ to podpisać go w takiej treści lub nie. Z tych względów, należy stwierdzić, że postanowienia aneksu nie zostały uzgodnione indywidualnie z pozwanymi. Zaprezentowanym w sprawie materiałem dowodowym powód nie wykazał, że pozwani mieli możliwość negocjacji postanowień umowy. Wręcz przeciwnie, treść zeznań powołanych w sprawie świadków – pracownicy banku – wskazywała, że klient nie miał możliwości negocjacji aneksu do umowy. To z kolei korespondowało z zeznaniami pozwanego.

Pozwani jako niedozwolone klauzule umowne wskazali klauzule przeliczeniowe, które określają wysokość ich zadłużenia z tytułu kapitału względem banku i w konsekwencji kwoty należnej do zwrotu kredytodawcy, sposób przeliczania należnych rat z (...) na (...) - § 1 aneksu w zw. z § 10 ust. 8 umowy – wprowadzonym do jej treści na podstawie §2 tiret 8 aneksu. Z klauzulami tymi bezpośrednio powiązana była treść wprowadzonego do umowy §22 (§2 tiret 13 aneksu), a dotyczącego sposobu rozliczania każdej z transakcji, tj. wypłaty i kolejnych spłat. Według pozwanych dawały one powodowi możliwość jednostronnego ustalania wysokości zobowiązania pozwanych, a tym samym naruszały dobre obyczaje i rażąco naruszały ich interesy.

Wyjaśnienia wymagało czy wskazane postanowienia umowne określają główne świadczenia stron. Co do zasady wyłącza to bowiem możliwość badania czy stanowią one niedozwolone postanowienia umowne. Wyjątkiem jest sytuacja, gdy postanowienia określające główne świadczenia stron zostały sformułowane w sposób niejednoznaczny – art. 385¹ § 1 k.c.

Dokonując oceny, czy zakwestionowane postanowienia umowne określają główne świadczenia stron, sąd krajowy jest obowiązany uwzględnić dorobek orzecniczy (...), w szczególności orzeczenia odnoszące się do wykładni art. 4 i 6 dyrektywy (...), wydane na tle umów kredytu zawierających ryzyko kursowe (walutowe). Sąd krajowy ma obowiązek respektować wykładnię dokonaną w tych orzeczeniach, uwzględniając ponadto, że prawo unijne tworzy autonomiczną, odrębną od systemów prawnych państw członkowskich siatkę pojęciową. Z tego względu sąd krajowy nie może dokonywać wykładni przepisu prawa unijnego zakładając, że poszczególne pojęcia przyjmują znaczenie nadawane im w prawie kraju sądu, lecz winien dążyć do ustalenia znaczenia tego terminu w prawie (...), jakiegokolwiek zaś wątpliwości dotyczące wykładni prawa unijnego mającego zastosowanie w sprawie obligują go do skierowania stosownego wniosku do (...). Wykładnia prawa unijnego dokonana przez (...) wiąże z kolei nie tylko w sprawie, w której wydano orzeczenie w trybie prejudycjalnym, lecz jest wiążąca dla wszystkich sądów unijnych we wszystkich sprawach, w których zastosowanie znajduje, w analogicznych okolicznościach faktycznych, zinterpretowany przez Trybunał Sprawiedliwości przepis prawa unijnego (doktryna *acte éclairé*).

Na gruncie niniejszej sprawy należy odnieść się do wyroków (...) dotyczących głównego przedmiotu umowy oraz wyrażenia warunku umownego prostym i zrozumiałym językiem w rozumieniu art. 4 ust. 2 dyrektywy (...).

Trybunał Sprawiedliwości wyjaśnił, że wyrażeniom "określenie głównego przedmiotu umowy" i "relacja ceny i wynagrodzenia do dostarczonych w zamian towarów lub usług" zawartym w art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13 należy nadawać w całej Unii Europejskiej autonomiczną i jednolitą wykładnię, dokonaną z uwzględnieniem kontekstu tego przepisu i celu danego uregulowania (wyrok z dnia 26 lutego 2015 r., (...) (...), 50). Jeśli chodzi o kategorię warunków umownych mieszczących się w pojęciu "głównego przedmiotu umowy" w rozumieniu art. 4 ust. 2 dyrektywy (...), Trybunał orzekł, że należy uważać za nie te, które określają podstawowe świadczenia w ramach danej umowy i które z tego względu charakteryzują tę umowę (wyroki: z dnia 3 czerwca 2010 r., (...) (...)pkt 34; z dnia 23 kwietnia 2015 r., (...).

W wyrokach w sprawach C-26/13 (wyrok z 30 kwietnia 2014 r.), C-186/16 (wyrok z 20 września 2017 r.), C-51/17 (wyrok z 20 września 2018 r.), C-118/17 (wyrok z 14 marca 2019 r.) oraz z dnia 3 października 2019 r. w sprawie C-260/18, na tle umów kredytu zawartych z konsumentami i zawierających ryzyko walutowe (kredytu indeksowanego, denominowanego lub wprost kredytu walutowego), (...) wskazał, że nie jest możliwe odrywanie klauzuli ryzyka walutowego (wyrażonej czy to przez indeksację czy też denominację) od mechanizmu przeliczania waluty krajowej na walutę obcą. Trybunał Sprawiedliwości kwalifikuje bowiem konsekwentnie klauzule dotyczące ryzyka wymiany, do których zalicza także sposób ustalania kursu wymiany, jako klauzule określające główny przedmiot umowy kredytu zarówno denominowanego, jak i indeksowanego (wyroki: C-260/18, pkt 44 wyroku; C-118/17, pkt 48, 49, 52; C-51/17, pkt 68 oraz C-186/16).

Stanowisko, iż postanowienie wprowadzające do umowy kredytu ryzyko walutowe powinno być traktowane jako postanowienie określające główne świadczenie stron, jest przez Trybunał Sprawiedliwości konsekwentnie podtrzymywane w późniejszych orzeczeniach wymienionych powyżej (sprawy C- 51/17, C-118/17). W uzasadnieniu wyroku w sprawie C-260/18 (D.) (...) potwierdził również w odniesieniu do kredytu indeksowanego swoje

wcześniejsze stanowisko, iż klauzule dotyczące ryzyka wymiany określają w takim przypadku główny przedmiot umowy (pkt 44 wyroku C-260/18).

Stosując zatem prounijną wykładnię art. 385¹ § 1 k.c. w zgodzie z art. 4 i 6 art. dyrektywy (...) należy przyjąć, że kwestionowane przez pozwanych postanowienia, które wprowadzają ryzyko kursowe, stanowią klauzule określające główne świadczenia stron według terminologii krajowej i "główny przedmiot umowy" w rozumieniu dyrektywy. Określają bowiem główny przedmiot umowy – wysokość zobowiązania kredytobiorcy (§ 1 aneksu) i świadczenie kredytobiorcy (§ 10 ust. 8 umowy - §2 tiret 8 aneksu) i charakteryzują tę umowę jako podtyp umowy kredytu - umowę o kredyt denominowany do waluty obcej.

W orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości, w szczególności w wyrokach z 20 września 2017 r. w sprawie C-186/16 i z 20 września 2018 r., w sprawie C-51/17, podkreślono, że wymogu przejrzystości warunków umownych nie można zawęzać do zrozumiałości tych warunków pod względem formalnym i gramatycznym, lecz przeciwnie, z uwagi na to, że ustanowiony przez wspomnianą dyrektywę system ochrony opiera się na założeniu, iż konsument jest stroną słabszą niż przedsiębiorca, między innymi ze względu na stopień poinformowania, ów wymóg wyrażenia warunków umownych prostym i zrozumiałym językiem i w konsekwencji przejrzystości musi podlegać wykładni rozszerzającej. Wobec powyższego wymóg, aby warunek umowny był wyrażony prostym i zrozumiałym językiem, należy rozumieć w ten sposób, iż powinien być on rozumiany jako nakazujący także, by umowa przedstawiała w sposób przejrzysty konkretne działanie mechanizmu, do którego odnosi się ów warunek, a także, w zależności od przypadku, związek między tym mechanizmem a mechanizmem przewidzianym w innych warunkach, tak by konsument był w stanie oszacować, w oparciu o jednoznaczne i zrozumiałe kryteria, wpływające dla niego z tej umowy konsekwencje ekonomiczne. Kredytobiorca musi zostać jasno poinformowany, że podpisując umowę kredytu w obcej walucie, ponosi pewne ryzyko kursowe, które z ekonomicznego punktu widzenia może okazać się dla niego trudne do udźwignięcia w przypadku dewaluacji waluty, w której otrzymuje wynagrodzenie. Przedsiębiorca musi przedstawić ewentualne wahania kursów wymiany i ryzyko wiążące się z zaciągnięciem kredytu w walucie obcej, zwłaszcza w przypadku, gdy konsument będący kredytobiorcą nie uzyskuje dochodów w tej walucie. Kwestia ta powinna zostać rozpatrzona w świetle całokształtu istotnych okoliczności faktycznych, do których zaliczają się formy reklamy i informacji stosowane przez kredytodawcę w procesie negocjacji umowy kredytu.

Do celów przestrzegania przez przedsiębiorcę w stosunku do konsumenta wymagania przejrzystości zasadnicze znaczenie ma to, czy umowa wskazuje w sposób jednoznaczny powody i specyfikę mechanizmu przeliczania waluty, tak by konsument mógł przewidzieć, na podstawie transparentnych i zrozumiałych kryteriów, wynikające dla niego z tego faktu konsekwencje ekonomiczne (uzasadnienie wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 30 kwietnia 2014 r., nr (...), sprawa Á. K., H. R. przeciwko (...)).

Analiza kwestionowanych zapisów umownych prowadzi do wniosku, że nie zostały one sformułowane jednoznacznie (art. 385⁽¹⁾ § 1 k.c.), prostym i zrozumiałym językiem (art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13). Odwołują się bowiem w swojej treści do nieweryfikowalnego na datę zawarcia aneksu do umowy współczynnika, jednostronnie kształtowanego przez (...) – marży sprzedaży. I tak w § 10 ust. 8 umowy (§2 tiret 8 aneksu) w zakresie sposobu rozliczenia każdej wpłaty dokonanej przez kredytobiorcę z odwołaniem do Tabeli kursów kupna/sprzedaży (...) Banku S.A. obowiązującego w dniu wpływu środków do (...). Postanowienie to należy czytać w powiązaniu z treścią §22 umowy – wprowadzonego §2 tiret 13 aneksu, gdzie wskazano jak definiować należy kurs kupna i kurs sprzedaży powodowego banku. W ust. 5 tego postanowienia zawarta szczegółowy opis w jaki sposób wyliczane są marże powodowego banku. Jakkolwiek postanowienie to uznać należy za wyczerpujące w swojej treści, to jednak nie sposób uznać, że zostało ono sformułowane w sposób jasny i zrozumiały dla przeciętnego konsumenta. Analiza jego treści nie pozwala na wyprowadzenie wniosku, by pozwani po zapoznaniu się z tym postanowieniem mieli możliwość oszacowania kosztu całego kredytu i związanych z nim ewentualnych ryzyk. Zapis ten był również nieczytelny dla wyprowadzenia przez pozwanych wniosku, w jaki sposób ustalany jest kurs powodowego banku oraz zasadniczy jego składnik – w kontekście kosztów kredytowych pozwanych – tj. marża banku. Tym samym zapis ten jakkolwiek przybliżał mechanizmy

stosowane przez banku, to jednak nie pozwalał na ocenę konsekwencji ekonomicznych jakie wiązały się dla pozwanych z zawarciem omawianego aneksu do umowy kredytu.

Jak zostało ustalone w sprawie, w dacie zawarcia aneksu do umowy kredytu, pozwanych nie poinformowano, ani nie mieli oni wiedzy w jakiej łącznej wysokości zobowiązani będą spłacić kwotę kapitału kredytu w (...) i w konsekwencji w (...) i od jakiej kwoty będą ustalane poszczególne raty kapitałowo - odsetkowe. Nie uzyskali też informacji, w jaki sposób ustalana będzie kwota kapitału przy zastosowaniu jako przelicznika kursu (...) pomniejszonego (dla kursu kupna) lub powiększonego (dla kursu sprzedaży) o marżę kupna/sprzedaży. Wobec pozwanych zaniechano ponadto udzielenia rzetelnej informacji w jaki sposób bank ustalać będzie kurs (...) na potrzeby przeliczenia wypłaconej kwoty kredytu i rat spłacanych przez kredytobiorców.

Jakkolwiek do akt sprawy przedstawiony został dokument potwierdzający poinformowanie pozwanych o ryzyku kursowym, to jednak w sprawie ustalono, że w trakcie rozmów z przedstawicielem (...) pozwany W. Z. (2) utrzymywany był w przekonaniu o stabilności waluty (...) i niskich wahaniami jego kursu w poprzednich latach. Co znaczące powód nie wykazał, że pozwanym w sposób szczegółowy, a przede wszystkim zrozumiały i dający pewne wyobrażenie wytłumaczone zostało ryzyko kursowe immanentnie związane z kredytami denominowanymi walutą obcą. W sprawie nie zostało też wykazany, by pozwanemu wyjaśniono w jaki sposób tworzone są w powodowym banku tabele kursowe, a tym bardziej ustalana marża kredytu. Powyższego, nie zmienia fakt, że w spornym okresie w banku obowiązywały procedury określające jakie informacje winny być przekazywane klientom zainteresowanym kredytem hipotecznym. Sam fakt obowiązywania takiego dokumentu, jest niewystarczający dla wyprowadzenia wniosku, że konieczne informacje zostały konsumentowi w sposób wyczerpujący i zrozumiały rzeczywiście przekazane. Zgodnie z obowiązującą w (...) Bank SA od 1 lipca 2006 r. procedurą regulującą zasady informowania klientów G. M. Banku o ryzykach związanych z zaciąganiem kredytów hipotecznych w walutach obcych lub indeksowanych do waluty obcej, o ile doradca kredytowy/P. G. M. Banku przedstawiając klientowi ofertę kredytu w walucie obcej lub indeksowanego do waluty obcej zobowiązany był do przekazania klientowi informacji o wiążących się z tym ryzykach, tj. ryzyku walutowym, ryzyku stóp procentowych oraz ryzyku makroekonomicznym, możliwością w związku z tym zmiany wysokości raty spłacanego kredytu i salda zadłużenia, które może przekroczyć wartość nieruchomości stanowiącej zabezpieczenie, to zgodnie z tym samym dokumentem, klientowi miał być prezentowany wykres przedstawiający zmiany kursu złotego w stosunku do franka szwajcarskiego, euro i dolara amerykańskiego w okresie ostatnich trzech lat – średni kurs NBP. A te jak wiadomo, nie były wówczas znaczne.

Nie ma doniosłego znaczenia ogólna informacja o istnieniu ryzyka walutowego (kursowego).

Mając na względzie powyższe, należało w niniejszej sprawie stwierdzić abuzywność niejednoznacznych klauzul umownych – wprowadzonych na podstawie aneksu z 25 marca 2008 r. - kształtujących główne świadczenia stron w całości, skoro kształtują one prawa i obowiązki konsumenta (kredytobiorcy) w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami rażąco naruszając jego interesy.

Za przeważający obecnie należy uznać pogląd w orzecznictwie sądów powszechnych, że mechanizm ustalania przez bank kursów waluty, który pozostawia bankowi swobodę, jest w sposób oczywisty sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy konsumenta, a klauzula, która nie zawiera jednoznacznej treści i przez to pozwala na pełną swobodę decyzyjną przedsiębiorcy w kwestii bardzo istotnej dla konsumenta, dotyczącej kosztów kredytu jest klauzulą niedozwoloną w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c.

Określenie wysokości należności obciążającej konsumenta z odwołaniem do tabel kursów ustalanych jednostronnie przez bank, bez wskazania obiektywnych kryteriów, jest nietransparentne, pozostawia pole do arbitralnego działania banku i w ten sposób obarcza kredytobiorcę nieprzewidywalnym ryzykiem oraz narusza równorzędność stron

Wymogu wskazania obiektywnych kryteriów ustalania kursów przez bank, w ocenie Sądu, nie spełnia opisany w §22 ust. 5 umowy kredytu sposób wyliczania marż kupna/sprzedaży. Jakkolwiek z jego treści wynika, że marża powodowego banku odnosi się do danych walut ogłoszonych w tabeli kursów średnich (...), to jednak jest ona

korygowana kursami kupna/sprzedaży stosowanych do transakcji detalicznych z pięciu wybranych przez powoda banków. (...) te w sposób jednostronny zostały wybrane przez powoda i dodatkowo zgodnie z ust. 6 §22 powód w sposób jednostronny uprawniony został do dołączenia do listy referencyjnej tych (...) innego (...), w przypadku zaprzestania ogłaszania kursów kupna/sprzedaży walut, przez którykolwiek z dotychczasowych banków. Dodatkowo to powód określił z jakich dni poszczególnych miesięcy uwzględniane są poszczególne czynniki dla wyliczenia ostatecznej marży. Jakkolwiek na mocy tego zapisu bank ograniczył swoją swobodę określania kursu w sposób dowolny, to jednak zawarte w nim wskazania, nie dają pewności kredytobiorcom, jako konsumentowi, bowiem w całości określone zostały wyłącznie przez powoda. Nie ulega przy tym wątpliwości, że zawarty w omawianym postanowieniu mechanizm wyliczania marży powodowego banku jest bardzo skomplikowany, a przez to zupełnie nietransparentny dla konsumenta. Dla zrozumienia jego treści, konieczne byłoby skorzystanie z wiedzy osoby specjalizującej się w zagadnieniach finansowych związanych z rozliczaniem transakcji kredytowych. Stąd też konsekwencje tego zapisu dla realizacji wzajemnych zobowiązań stron, zrozumiałe były wyłącznie dla ich autora, tj. powodowego banku. Z kolei wynikający z przedmiotowych postanowień umownych sposób ustalania kursu kupna i sprzedaży (...) przez bank wpływał bezpośrednio na wysokość zobowiązania kredytobiorcy. Powód konstruując swoje uprawnienie we wskazany powyżej sposób, przyznał sobie - w tym zakresie - prawo do jednostronnego ustalenia kwoty zobowiązania w chwili jego przewalutowania, a w konsekwencji i wysokości rat kredytowych, ustalanych na podstawie tak określonej kwoty kredytu.

Co więcej, § 1 aneksu w zw. z § 10 ust. 8 umowy - §2 tiret 8 aneksu kształtowały klauzule spreadu walutowego, dając kredytodawcy możliwość uzyskania korzyści finansowych stanowiących dla kredytobiorcy dodatkowe koszty kredytu, których oszacowanie w istocie nie było możliwe albo co najmniej bardzo utrudnione.

W konsekwencji taka regulacja stanowi o naruszeniu dobrych obyczajów, które nakazują, aby ponoszone przez konsumenta koszty związane z zawarciem umowy były możliwe do przewidzenia. W tym zakresie postanowienia ustalające czynniki jakimi powinien kierować się bank przy ustaleniu kursu kupna waluty winny być czytelne dla przeciętnego konsumenta nie wymuszającego na nim konieczności skorzystania w skrajnych przypadkach z odpłatnej pomocy doradców zajmujących skomplikowaną inżynierią rynku finansowego i bankowego aby w istocie rozwickać wysokość zadłużenia wobec banku.

Kwestia zatem dotycząca mechanizmu, zasad i czasu ustalania kursu (...) przez bank, o których mowa w kwestionowanych warunkach umownych, pozostawała nie tylko poza kontrolą, ale przede wszystkim poza wiedzą kredytobiorców, którzy do ostatniej chwili nie mieli możliwości oceny kwoty, która ostatecznie będzie podlegała zwrotowi na rzecz banku. Taki sposób traktowania klienta jest nie tylko sprzeczny z dobrymi obyczajami, ale także narusza jego interesy w sposób rażący, uzależniając jego sytuację wyłącznie od arbitralnych decyzji kredytodawcy.

Nie ma przy tym znaczenia, czy kurs banku miał charakter rynkowy. Przy ocenie abuzywności klauzul umownych nie chodzi bowiem o to w jaki sposób umowa ostatecznie była wykonywana, tylko o to jakie uprawnienia przyznawała jednej ze stron.

Na ocenę abuzywności wskazanych zapisów bez wpływu pozostawała zmiana ustawy Prawo bankowe dokonana ustawą z dnia 29 lipca 2011 roku (Dz. U 2011, nr 165, poz. 984), tzw. ustawą antyspreadową. Jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 11 grudnia 2019 r. (V CSK 382/19) „Przywołane przepisy nie stwarzają jednoznacznych podstaw do przyjęcia, że ich przedmiotem regulacji były klauzule abuzywne oraz umowy z ich powodu nieważne, a celem – sanowanie tych wadliwości (por. też wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17, OSP 2019, z. 12, poz. 115), o wadliwościach tych bowiem w ogóle nie wspominają ani nie regulują związanych z nimi rozliczeń. Można zatem twierdzić, że w założeniu ustawodawcy chodziło o doprecyzowanie na przyszłość reguł ustalania kursu wymiany walut oraz nieodpłatne umożliwienie dokonywania spłat kredytu bezpośrednio w walucie obcej, i że miał on na względzie – przynajmniej explicite - umowy ważne oraz klauzule dozwolone, choć podlegające doprecyzowaniu. Nawet jeżeli było inaczej, założony (implicite) skutek sanujący nie mógł zostać w ten sposób osiągnięty. Omawiana Ustawa w zasadzie nie przewidywała gotowych do zastosowania (choćby tylko dyspozytywnych) przepisów, które zastępowałyby ewentualne klauzule abuzywne, a jedynie nakładała na banki ciężar dokonania ogólnie

określonych, wymagających skonkretyzowania in casu zmian umowy, co nie wystarcza dla przyjęcia domniemania, że owe konkretne rozwiązania są wynikiem należytego wyważenia ogółu praw i obowiązków stron przez ustawodawcę.”.

W konsekwencji za niedozwolone zapisy umowne Sąd uznał § 1, §2 tiret 8 (§10 ust. 8 umowy) i §2 tiret 13 (§22 umowy) aneksu.

W zakresie tych postanowień umowy zastosowanie znajduje art. 385¹ § 1 k.c., który wprowadza sankcję niezwiązania konsumenta niedozwolonymi postanowieniami umownymi.

Sąd nie podzielił stanowiska strony powodowej, iż z zastosowanych w umowie niedozwolonych klauzul wystarczy wyeliminować element mówiący o marży pozostawiając jedynie kurs średni (...). Nie ma podstaw do podziału treści zapisu niedozwolonego.

Zgodnie z art. 385¹ § 2 k.c., jeżeli postanowienie umowy zgodnie z § 1 nie wiąże konsumenta, strony są związane umową w pozostałym zakresie. Ocenic zatem należało skutki uznania zakwestionowanych postanowień umownych za niedozwolone.

Wyeliminowanie § 1, §2 tiret 8 i 13 z aneksu ma zasadnicze znaczenie dla dalszego obowiązywania zmian nim wprowadzonych. Wyłączenie tych zapisów powoduje, że nie jest określone zobowiązanie kredytobiorcy względem kredytodawcy ani w zakresie salda kredytu, a w konsekwencji ustalenia wysokości rat spłaty kredytu, ani w zakresie samego sposobu ustalania wysokości poszczególnych rat spłaty kredytu.

Sąd I instancji podzielił pogląd, że eliminacja klauzuli umownej uznanej za bezskuteczną nie może prowadzić do zmiany charakteru stosunku prawnego łączącego strony (art. 353⁽¹⁾ k.c.). Do takiej zaś zmiany prowadzi utrzymanie oprocentowania według stawek (...), mimo wyeliminowania wszelkich powiązań wysokości świadczeń z walutą obcą. Jest to konsekwencja przyjętego stanowiska, że postanowienia przewidujące walutowe klauzule przeliczeniowe określają główne świadczenia stron w rozumieniu art. 385⁽¹⁾ § 1 zd. 2 k.c., a nie jedynie kształtują dodatkowy mechanizm indeksacyjny (waloryzacyjny) tych świadczeń. Należy bowiem założyć, że strony najprawdopodobniej nie ustaliłyby wysokości oprocentowania kredytu złotowego według stawki (...), gdyby były świadome abuzywności klauzuli indeksacyjnej. Niewystarczające są w tym zakresie argumenty, że z punktu widzenia banku pozostawienie oprocentowania powiązanego z (...) pełni funkcję tzw. penality default (klauzuli odstraszałającej kredytodawcę od stosowania w przyszłości niedozwolonych postanowień umownych), skoro tzw. odfrankowanie kredytu prowadzi do powstania stosunku prawnego sprzecznego z właściwością zobowiązania. Jak wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z 11 grudnia 2019 r. (V CSK 382/18) w przypadku wyeliminowania ryzyka kursowego, na skutek usunięcia niedozwolonych klauzul kształtujących mechanizm indeksacji, dojdzie do przekształcenia kredytu złotowego indeksowanego do waluty obcej w zwykły (tzn. nieindeksowany) kredyt złotowy, oprocentowany według stawki powiązanej ze stawką (...). Wyeliminowanie ryzyka kursowego, charakterystycznego dla umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej i uzasadniającego powiązanie stawki oprocentowania ze stawką (...) jest równoznaczne z tak daleko idącym przekształceniem umowy, iż należy ją uznać za umowę o odmiennej istocie i charakterze, choćby nadal chodziło tu tylko o inny podtyp czy wariant umowy kredytu (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/14, OSNC 2016, nr 11, poz. 134). Oznacza to z kolei, że po wyeliminowaniu tego rodzaju klauzul utrzymanie umowy – a w niniejszej sprawie zmian objętych aneksem z 25 marca 2008 r. - o charakterze zamierzonym przez strony nie jest możliwe, co przemawia za jego całkowitą nieważnością (bezskutecznością).

W razie stwierdzenia abuzywności klauzuli ryzyka walutowego Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej uznaje obecnie, że utrzymanie umowy „nie wydaje się możliwe z prawnego punktu widzenia”, co dotyczy także klauzul przeliczeniowych przewidujących spread walutowy (por. wyroki Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 14 marca 2019 r., w sprawie C-118/17, Z. D. przeciwko (...) (...) Z., pkt 52 i z dnia 5 czerwca 2019 r., w sprawie C-38/17, (...) przeciwko (...), pkt 43). Zdaniem Trybunału, jest tak zwłaszcza wówczas, gdy unieważnienie tych klauzul doprowadziłoby nie tylko do zniesienia mechanizmu indeksacji oraz różnic kursów walutowych, ale również - pośrednio - do zaniknięcia ryzyka kursowego, które jest bezpośrednio związane z indeksacją przedmiotowego kredytu

do waluty (por. wyrok z dnia 3 października 2019 r. w sprawie C-260/18, K. D. i J. D. przeciwko Raiffeisen Bank (...), pkt 44).

Właśnie utrata przez stosunek prawny powstały po wyeliminowaniu z niego mechanizmu denominacji jego sensu gospodarczego prowadzi do wniosku, że takie ukształtowanie stosunku prawnego jest nieważne, gdyż nastąpiłoby z przekroczeniem granic swobody umów, a w konsekwencji nieważności umowy z uwagi na jej sprzeczność z art. 353¹ k.c.

Powyższe należy odpowiednio odnieść do zawartego przez strony aneksu z 25 marca 2008 r., który w związku z przewalutowaniem udzielonej wcześniej pozwanym kwoty kredytu w (...), do kwoty (...), zakresem zmian objął też zmianę oprocentowania, z dotychczasowego W4 obliczanego na podstawie średnich stawek (...) (§8 umowy), na (...) obliczanego na podstawie średnich stawek (...) (§2 tiret 6 aneksu).

Drugą podlegającą rozważeniu kwestią jest **możliwość utrzymania aneksu z 25 marca 2008 r. w mocy** po zastąpieniu bezskutecznych niedozwolonych postanowień umownych.

W ocenie Sądu co do kwestionowanych klauzul § 1, §2 tiret 8 i 13 aneksu, stwierdzić należy, że brak podstaw do zastąpienia powstałej w aneksie luki innymi regulacjami. W polskim systemie prawnym nie ma przepisu o charakterze dyspozytywnym, który mógłby zastąpić zakwestionowane postanowienia.

W niniejszej sprawie niemożliwe było, w szczególności, zastosowanie art. 358 k.c. który w § 1 stanowi, że jeżeli przedmiotem zobowiązania podlegającego wykonaniu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest suma pieniężna wyrażona w walucie obcej, dłużnik może spełnić świadczenie w walucie polskiej, chyba że ustawa, orzeczenie sądowe będące źródłem zobowiązania lub czynność prawna zastrzega spełnienie świadczenia wyłącznie w walucie obcej. Natomiast w myśl § 2 tego przepisu wartość waluty obcej określa się według kursu średniego ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski z dnia wymagalności roszczenia, chyba że ustawa, orzeczenie sądowe lub czynność prawna zastrzega inaczej. Przepis ten bowiem w omawianym brzmieniu wszedł w życie 24 stycznia 2009 r., a zatem nie znajdzie zastosowania do zmiany umowy dokonanej przed tym dniem.

Niedozwolony charakter postanowień aneksu wprowadzających do umowy mechanizm denominacji, jako postanowień określających główne świadczenia stron (art. 385¹ § 1 k.c.) - główny przedmiot umowy (art. 4 ust. 2 dyrektywy), prowadzić musi do wniosku o jego nieważności, albo przynajmniej o bezskuteczności ww. jego postanowień. To z kolei prowadzić musi do eliminacji z łączącego strony stosunku prawnego postanowień nim objętych.

Powyższe jednak nie oznacza, że strony nie są związane umową kredytu. W ocenie Sądu, w świetle przedstawionych wyżej rozważań, wobec niezwiązania stron postanowieniami aneksu z 25 marca 2008 r. – z uwagi na skuteczne zakwestionowanie przez powodów jego postanowień – strony łączy stosunek prawny wynikający z pierwotnej umowy kredytu udzielonego pozwanym w walucie (...) zawartej 18 września 2007 r. Co zostało już bowiem wyjaśnione we wcześniejszej części uzasadnienia, Sąd nie popiera stanowiska strony pozwanej, jakoby ten stosunek wygasł wobec odnowienia zobowiązania stron z uwagi na zawarcie aneksu z 25 marca 2008 r.

Co prawda w toku postępowania pozwani z ostrożności procesowej podnosili zarzut nieważności także pierwotnej umowy kredytu, jednak w ocenie Sądu nie zasługiwał on na uwzględnienie. W tym zakresie bowiem pozwani ograniczyli się wyłącznie do podniesienia zarzutu abuzywności postanowienia §18 ust. 3 umowy, zgodnie z którym: „Uważa się, że warunki udzielenia Kredytu zostały naruszone, jeżeli Kredytobiorca nie wykonuje zobowiązań wobec (...) albo, jeżeli oświadczenia i zapewnienia złożone przez Kredytobiorcę są niezgodne z rzeczywistym stanem lub, jeżeli Kredytobiorca w inny sposób narusza postanowienia Umowy”. W ocenie pozwanych klauzula ta jest jednostronna i niejednoznacznie określa sytuacje w których powód jest uprawniony do wypowiedzenia umowy kredytu i jako taka jest wobec nich nieskuteczna. Analiza powyższego zapisu w aspekcie pozostałych postanowień umowy nie potwierdza jednak stanowiska pozwanych. Nie ulega bowiem wątpliwości, że poszczególne postanowienia danej

umowy winny być interpretowane przy uwzględnieniu całości jej warunków. Z kolei w §18 ust. 1 umowy dla powoda w razie stwierdzenia, że warunki udzielenia kredytu zostały naruszone lub istnieje zagrożenie terminowej spłaty Kredytu, zastrzeżone zostało uprawnienie w postaci żądania dodatkowego zabezpieczenia spłaty kredytu lub wypowiedzenia umowy w całości lub w części. Tym samym, kwestionowane przez pozwanych postanowienie, stanowi doprecyzowanie wcześniejszego zapisu poprzez wskazanie, jak należy rozumieć naruszenie warunków kredytu przez pozwanych. Z kolei obowiązki pozwanych jako kredytobiorców w sposób jednoznaczny zostały określone w umowie, a obejmowały one przede wszystkim obowiązek: wykorzystania kredytu zgodnie z umową, zwrotu wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami, w terminach oznaczonych w umowie oraz zapłaty bankowi prowizji, opłat i innych należności wynikających z umowy (§1 ust. 1 umowy). Przy tym, w treści pierwotnej umowy kredytu każdy obowiązek pozwanych związany z zaciągnięciem kredytu w sposób jednoznaczny został określony, a przynajmniej okoliczności tej pozwani nie kwestionowali. Stąd też, w ocenie Sądu, zarzut ten został podniesiony przez pozwanych jedynie na potrzeby postępowania w sprawie. Powyższe pozostaje uzasadnione tym bardziej, że na dzień zawarcia umowy kredytu zgodnie z art. 75 ust. 1 ustawy Prawo bankowe w razie stwierdzenia, że warunki udzielenia kredytu nie zostały dotrzymane, lub w razie zagrożenia terminowej spłaty kredytu z powodu złego stanu majątkowego kredytobiorcy, bank mógł: wypowiedzieć umowę kredytu w całości lub w części (1), zażądać dodatkowego zabezpieczenia spłaty kredytu bądź przedstawienia w określonym terminie programu naprawczego i jego realizacji po zatwierdzeniu przez bank (2). Tym samym, w kwestionowanym przez pozwanych postanowieniu, powód doprecyzował obowiązującą w tym czasie regulację ustawową. Stąd też, już z tych przyczyn nie sposób upatrywać jej jako klauzuli abuzywnej.

Innych postanowień umowy pierwotnej pozwani nie kwestionowali, stąd też skoro nie zawiera ona klauzul niedozwolonych, w tym stanie rzeczy strony pozostają związane jej postanowieniami w pierwotnym brzmieniu z 17 września 2007 r. – tj. po wyeliminowaniu aneksu z 25 marca 2008 r.

Mając na względzie powyższe nie zasługiwało na uwzględnienie żądanie główne pozwu co do zapłaty kwoty 176.607,34 (...) Wobec ustalenia, że strony nie były związane aneksem z 25 marca 2008 r., brak podstaw do zasądzenia od pozwanych na rzecz powoda żądania w walucie (...). Nie ulega bowiem wątpliwości, że kredyt został wypłacony pozwanym w walucie (...) i w niej następowała też spłata wymagalnych rat kredytu. Powyższe wynika nie tylko z zeznań pozwanego W. Z. (1), ale także i przede wszystkim z przedstawionego przez powoda zestawienia wpłat – tj. zestawienia historii za okres 26 marca 2008 r. do 27 września 2018 r. (k. 387-389). Z podsumowania tego dokumentu w sposób jednoznaczny wynika, że spłata na kwotę 308.511,98 dokonana została w walucie (...), podczas gdy w walucie (...) jako spłata odnotowano jedynie wartość 3,81 (...). Tym samym, nie sposób uznać, że po zawarciu aneksu w 25 marca 2008 r. pozwany spłacał kredyt w walucie (...). Tym bardziej, że w świetle zeznań powołanych w sprawie świadków będących pracownikami banku, według stanu na ten dzień nie było możliwości spłaty kredytu bezpośrednio w walucie (...).

Wobec ustalenia, że strony łączy umowa kredytu w pierwotnym brzmieniu, nie zasługiwało na uwzględnienie także roszczenie powoda, sformułowane na podstawie przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu i nienależnym świadczeniu – art. 405-410 k.c.

Ostatecznie na uwzględnienie nie zasługiwało także roszczenie powoda z umowy kredytu w walucie (...). Podstaw prawnych tego żądania należało upatrywać w art. 353 §1 k.c. w zw. z art. 69 ust. 1 ustawy Prawo bankowe.

Wyjaśnić bowiem należy, że niezależnie od umownej podstawy wypowiedzenia umowy kredytu, powód był zobowiązany do zachowania warunków określonych w art. 75 c Prawa bankowego, który stanowi:

1. Jeżeli kredytobiorca opóźnia się ze spłatą zobowiązania z tytułu udzielonego kredytu, bank wzywa go do dokonania spłaty, wyznaczając termin nie krótszy niż 14 dni roboczych.
2. W wezwaniu, o którym mowa w ust. 1, bank informuje kredytobiorcę o możliwości złożenia, w terminie 14 dni roboczych od dnia otrzymania wezwania, wniosku o restrukturyzację zadłużenia.

3. (...)powinien, na wniosek kredytobiorcy, umożliwić restrukturyzację zadłużenia poprzez zmianę określonych w umowie warunków lub terminów spłaty kredytu, jeżeli jest uzasadniona dokonana przez bank oceną sytuacji finansowej i gospodarczej kredytobiorcy.
4. Restrukturyzacja, o której mowa w ust. 1, dokonywana jest na warunkach uzgodnionych przez bank i kredytobiorcę.
5. Bank, w przypadku odrzucenia wniosku kredytobiorcy o restrukturyzację zadłużenia, przekazuje kredytobiorcy, bez zbędnej zwłoki, szczegółowe wyjaśnienia, w formie pisemnej, dotyczące przyczyny odrzucenia wniosku o restrukturyzację.
6. Przepisy ust. 1-5 stosuje się odpowiednio do umów pożyczek pieniężnych.

Podkreślić przy tym należy, że przepis art. 75 c Prawa bankowego, jako bezwzględnie obowiązujący wiązał powoda, niezależnie od postanowień umowy dotyczących jej wypowiedzenia. Tym samym jego działania w tym zakresie, w szczególności co do skuteczność dokonanego przez niego wypowiedzenia, badana winna być z uwzględnieniem tych właśnie regulacji. Sąd orzekający w niniejszej sprawie popiera pogląd, że w przypadku gdy powyższe przesłanki nie zostały spełnione, czynność prawna (...) polegająca na wypowiedzeniu umowy jest nieważna.

Mając powyższe na względzie, Sąd uznał, że powód nie dopełnił wymaganej przywołanym wyżej przepisem procedury wypowiedzenia umowy kredytu. Powód nie skierował bowiem do pozwanych pisemnego wezwania do zapłaty, w których poinformował każdego z nich o istniejącym, wymagalnym zadłużeniu z tytułu umowy kredytu wskazując, że kwotę wymagalnego zadłużenia należy wpłacić w terminie 14 dni roboczych od daty otrzymania pisma na odpowiedni rachunek bankowy. Nadto powód nie poinformował pozwanych o możliwości złożenia wniosku o restrukturyzację zadłużenia. W świetle przedstawionych do akt sprawy dokumentów, powód bowiem bez uprzedniego wezwania do zapłaty należnego zadłużenia, z pominięciem informacji o możliwości złożenia wniosku o restrukturyzację zadłużenia, złożył pozwany wypowiedzenie umowy kredytu, wzywając ich jednocześnie do zapłaty żądanych kwot. Powód nie naprowadził jakiegokolwiek materiału dowodowego wskazującego, że wypełnił cytowaną wyżej procedurę z art. 75c ustawy Prawo bankowe.

Stąd też, wobec niewykazania, że powód skutecznie wypowiedział łączącą strony umowę kredytu z 18 września 2007 r. nr (...), roszczenie o zapłatę na podstawie art. 353 §1 k.c. w zw. z art. 69 ust. 1 ustawy Prawo bankowe, nie zasługiwało na uwzględnienie, w związku z czym Sąd orzekł jak w pkt 1 wyroku, oddalając powództwo w całości.

Zasadnym jest dodatkowo wskazać, że powództwo ewentualne z tytułu umowy kredytu określone w walucie (...)nie zasługiwało na uwzględnienie także wobec niewykazania przez powoda wysokości dochodzonego roszczenia. W sprawie bowiem powód domagał się zasądzenia kwoty w walucie (...), bądź też – w zakresie roszczenia ewentualnego – jej równowartości w walucie (...) po jej przeliczeniu wg przyjętego przez siebie kursu waluty (...). W związku ze stwierdzeniem, że strony nie były związane aneksem z 25 marca 2008 r., na podstawie którego kwota kapitału z tytułu udzielonego pozwany kredytu określona została w walucie (...), brak podstaw do przeliczania zadłużenia pozwanych w stosunku do waluty wymienialnej. Ewentualne zadłużenie winno być ustalone na podstawie pierwotnie zawartej przez strony umowy kredytu w walucie (...). Z kolei celem wykazania co do wysokości kwoty obliczonej w ten sposób, powód nie naprowadził jakiegokolwiek materiału dowodowego.

Z uwagi na wynik procesu, na podstawie art. 98 k.p.c. kosztami procesu Sąd w całości obciążył powoda i zasądził od niego na rzecz pozwanych W. Z. (2) i B. Z. (1) kwotę 10.817 zł, tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego ustalonych na podstawie §2 pkt 7) rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t.j. Dz. U. z 2018 r., poz. 265), o czym orzekł w pkt 2 wyroku oraz na rzecz pozwanej A. Z. kwotę 10.817 zł, tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego ustalonych na podstawie §2 pkt 7) rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015 r., poz. 1800), o czym orzekł w pkt 3 wyroku. Na uwzględnienie nie zasługiwało przy tym żądanie pozwanych W. i B. Z. (1) o zasądzenie na rzecz każdego z nich kosztów procesu. W tym zakresie należy mieć na względzie nadal aktualną linię

orzecznictwa, zgodnie z którą w sytuacji, gdy nie ma podstaw do przyjęcia odpowiedzialności solidarnej, gdyż nie wynika ona ani z ustawy, ani z czynności prawnej (art. 369 k.c.), a uprawniony ma jedno roszczenie, którego może dochodzić w całości od dwóch lub więcej osób na podstawie różnych podstaw - przy zasądzeniu należności powinno się stosować w drodze analogii te elementy przepisów o solidarności, które odpowiadają celowi i charakterowi danego stosunku prawnego. Polegać to więc będzie przede wszystkim na odpowiednim zastosowaniu art. 366 k.c., a konkretnie na zasądzeniu całej określonej kwoty od jednego z pozwanych oraz tej samej kwoty od drugiego z nich (lub od dalszych) z zaznaczeniem, że zapłata przez jedną z tych osób zwalnia wobec powoda pozostałe osoby - do wysokości zapłaty. Przyjmując, że uznawana w doktrynie instytucja solidarności nieprawidłowej (in solidum) polega na odpowiednim stosowaniu przepisów o solidarności uregulowanej w kodeksie cywilnym, należy dojść do wniosku, że w takiej sytuacji stosuje się - w zakresie kosztów procesu - odpowiednio art. 105 § 2 k.p.c. Za takim rozwiązaniem przemawia przede wszystkim adhezyjność orzeczenia o kosztach procesu w stosunku do rozstrzygnięcia co do istoty sprawy (por. uchwała SN z 7 kwietnia 1975 r., III CZP 6/75. LEX nr 1874). Kierując się powyższym oraz mając na względzie, że pomiędzy pozwanymi zachodzi odpowiedzialność in solidum: W. Z. (2) – dłużnik osobisty, a B. Z. (1) – dłużnik rzeczowy, do zasądzenia kosztów procesu należało odpowiednio stosować przepisy o odpowiedzialności solidarnej. Stąd też, uwzględnienie żądania zasądzenia kosztów procesu odrębnie na rzecz każdego z pozwanych nie zasługiwało na uwzględnienie.

Wskazać przy tym należy, że Sąd nie znalazł podstaw do uwzględnienia wniosku strony pozwanej – pełnomocnika pozwanych W. Z. (2) i B. Z. (1) – o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego w podwójnej wysokości. Sprawa ta bowiem w zasadniczym zakresie odnosiła się bowiem do zagadnienia tzw. „umów frankowych”, które obecnie są sprawami o powtarzalnym charakterze.

Wyrok ten zaskarżył w całości powód, zarzucając w apelacji:

1. naruszenie przepisów prawa materialnego — art. 69 ust. 1 i 2 ustawy — Prawo bankowe

(w brzmieniu sprzed nowelizacji dokonanej ustawą z dnia 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy

— Prawo bankowe) w zw. z art. 58 S 1 k.c., art. 69 ust. 2 pkt. 4a Prawa bankowego, art. 65 S 1 i 1 2 k.c. oraz art. 353 1 k.c. polegające na ich błędnej wykładni i błędnym przyjęciu, iż klauzula denominacyjna pozostawiała (...) całkowitą swobodę w zakresie ustalenia wysokości zobowiązania kredytobiorcy i narusza zasadę swobody umów, mimo że S 1 ust. 1 Umowy Kredytu (w brzmieniu ustalonym Anekssem z dnia 29 lutego 2008 r.) wprost wskazuje kwotę kredytu jako 212.511,14 (...) (denominacja);

2. naruszenie przepisów prawa materialnego - art. 385 1 S 1 i 3 k.c. w zw. z art. 3 ust. 1 i art. 4 ust. 2 i art. 6 ust. 1 Dyrektywy Rady (...)z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich polegające na jego błędnej wykładni i błędnym przyjęciu, że: (i) klauzula denominacyjna (S 1 ust. 1 w zw. z S 10 ust. 8 Umowy Kredytu w brzmieniu ustalonym Anekssem z dnia 29 lutego 2008 r.) może być badana pod kątem abuzywności z powołaniem na abuzywność postanowień dot. Tabeli Kursów Walut Obcych (S 22 Umowy Kredytu w brzmieniu ustalonym Anekssem z dnia 29 lutego 2008 r.) - mimo, iż określa ona główne świadczenie stron zatem wyłączona jest spod oceny abuzywności i jest ona jednoznaczna, jako że powód na podstawie udzielonych mu informacji oraz dotychczasowych doświadczeń w przedmiocie zobowiązań walutowych był w stanie oszacować istotne konsekwencje ekonomiczne zawieranej umowy, a ryzyko kursowe wpisane jest w istotę umów kredytu denominowanego w walucie obcej; (ii)(...)miał swobodę w ustalaniu kursów kupna i sprzedaży stosowanych w Tabeli Kursów Walut do której odwołuje się S 10 ust. 8 Umowy Kredytu w brzmieniu ustalonym Anekssem z dnia 29 lutego 2008 r., a który to sposób opisany został precyzyjnie w S 22 Umowy Kredytu w brzmieniu ustalonym Anekssem z dnia 29 lutego 2008 r.; (...) nie istnieje możliwość uznania, że zawarte w Umowie klauzule dot. Tabeli Kursów Walut (S06 22 w brzmieniu ustalonym Anekssem z dnia 29 lutego 2008 r.) są abuzywne jedynie w zakresie marży - mimo, iż ocenie pod kątem abuzywności podlegają warunki umowy, nie zaś jednostki redakcyjne, a możliwość podziału 22 Umowy Kredytu (w brzmieniu ustalonym Anekssem z dnia 29 lutego 2008 r.) potwierdził (...) w wyroku C-19/20; (iv) postanowienia dotyczące Tabeli Kursów Walut rażąco naruszają interes powoda, mimo braku dokonania odrębnej oceny tej przesłanki względem tego

konkretnego konsumenta; (v) Bank miał swobodę w ustalaniu kursów w Tabeli Kursów Walut, do której odwołuje się S 1 ust. 1 Umowy Kredytu w brzmieniu ustalonym Aneksem z dnia 29 lutego 2008 r. - mimo, iż sposób ten opisany został określony w S 22 w brzmieniu ustalonym Aneksem z dnia 29 lutego 2008 r. — a w konsekwencji niewłaściwe zastosowanie art. 385 1 S 1 k.c. poprzez błędne przyjęcie, że postanowienia Umowy Kredytu (S 1 ust. 1, S 10 ust. 8 i S 22 w brzmieniu ustalonym Aneksem z dnia 29 lutego 2008 r.) kształtują prawa i obowiązki powoda w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, naruszając jego interesy i to w sposób rażący - mimo że postanowienia te oceniane na dzień zawarcia Umowy Kredytu przesłanek tych nie spełniały;

3. naruszenie przepisów prawa materialnego - art. 65 S 1 i S 2 k.c., art. 58 ust. 3 k.c. oraz art. 385 1 S 2 k.c. w zw. art. 69 ust. 1 i 2 Prawa bankowego (w brzmieniu sprzed nowelizacji dokonanej ustawą z dnia 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy — Prawo bankowe) i art. 69 ust. 3 Prawa bankowego poprzez ich niezastosowanie, art. 69 ust. 2 pkt. 4a Prawa bankowego i art. 58 S 1 k.c. poprzez ich błędne zastosowanie oraz art. 353 1 k.c. poprzez jego błędną wykładnię - w zw. z art. 4 ust. 2 i art. 6 ust. 1 Dyrektywy (...) a polegające na zaniechaniu dokonania wykładni oświadczeń woli stron i błędnym przyjęciu przez Sąd, że: (i) postanowienia dotyczące określenia Tabeli Kursów Walut stanowią element przedmiotowo istotny umowy kredytu, bez którego nie jest możliwe określenie świadczenia głównego stron i wykonywanie Umowy Kredytu - a w konsekwencji błędne uznanie Umowy Kredytu za nieważną, mimo, że bez kwestionowanych postanowień: (a) jest możliwe ustalenie świadczenia głównego stron, (b) umowa jest wykonalna, (c) istnieje możliwość zastosowania kursu (...), do którego odwołują się strony w Umowie Kredytu, na podstawie wykładni oświadczeń woli; (ii) postanowienia dotyczące określenia Tabeli Kursów Walut - w świetle art. 353 1 k.c. - nie spełniają kryterium transparentności oraz godzą w równowagę kontraktową stron umowy, a w konsekwencji uznać je należy za sprzeczne z dobrymi obyczajami;

4. naruszenie przepisów prawa materialnego — art. 358 S 2 k.c. w zw. z art. 3 k.c. w zw. z art. 6 ust. 1 Dyrektywy 93/13/EWG poprzez ich niezastosowanie i nieuzupełnienie luki powstałej wskutek uznania postanowień za abuzywne za pomocą: (i) przepisów dyspozytywnych, mimo że kurs wymiany walut PLN/ (...) może zostać ustalony również w oparciu o przepis dyspozytywny obowiązujący w dniu orzekania — art. 358 S 2 k.c., a który to przepis może znaleźć również zastosowanie z uwagi na fakt, że umowa kredytu jest zobowiązaniem o charakterze trwałym, a także nieuzupełnienia luki za pomocą: (ii) wskaźnika o charakterze dyspozytywnym, jakim jest zwyczajowo przyjęty kurs średni NBP — a w konsekwencji stwierdzenie, że skutkiem abuzywności jest nieważność całej umowy;

5. naruszenie przepisów prawa materialnego — art. 58 S 1 i S 3 k.c. w zw. z art. 385 1 S 1 i S 2 k.c. i w zw. z art. 5 k.c. i art. 6 ust. 1 Dyrektywy 93/13/EWG poprzez ich błędne zastosowanie i zaniechanie dokonania oceny: (i) czy przyjęcie nieważności Umowy Kredytu z uwagi na abuzywność niektórych jej postanowień jest zgodne z zasadą proporcjonalności oraz odpowiada sankcji bezskuteczności (niezwiązania postanowieniem) z art. 385 1 S 2 k.c.; (ii) jakie skutki pociąga za sobą uznanie umowy za nieważną wobec konsumenta i Banku, i to na dzień orzekania, oraz czy i w jakim zakresie skutki te są dla konsumenta dotkliwe i czy jest on ich świadomy — a w konsekwencji błędne przyjęcie, iż abuzywność postanowień dotyczących Tabeli Kursów Walut winna powodować nieważność całej Umowy Kredytu;

6. naruszenie przepisów prawa materialnego — art. 385 1 S 1 i S 2 k.c. oraz art. 4 ustawy o zmianie ustawy — Prawo bankowe (dalej: Ustawa antyspreadowa) w zw. z art. 316 k.p.c. poprzez ich niezastosowanie i nieuwzględnienie stanu wprowadzonego Ustawą antyspreadową przy ocenie celowości stosowania przez Sąd sankcji dla zachęcenia banków do umieszczania w umowach kredytu postanowień dotyczących kursów walut w sytuacji, gdy obowiązek taki wynika już z ww. ustawy, wypełniając cele Dyrektywy (...) - a w konsekwencji zaniechanie dokonania oceny skutków braku związania abuzywnym postanowieniem na dzień orzekania i błędne przyjęcie, że nie została uchylona ewentualna abuzywność kwestionowanych postanowień;

7. naruszenie przepisów postępowania, mające istotny wpływ na wynik sprawy - art. 233 S 1 k.p.c. w zw. z art. 231 k.p.c. oraz art. 6 k.c. poprzez brak wszechstronnego rozważenia całości zgromadzonego materiału dowodowego polegającego m.in. na (i) zmarginalizowaniu znaczenia dokumentów przedłożonych przez powoda, w tym w szczególności treści Umowy Kredytu Oświadczenia o ryzyku, zanonimizowanej Uchwały Zarządu (...) Banku (...) S.A. nr (...) z dnia 26 marca 2003r., Decyzji nr (...) komitetu (...) Banku (...) S.A. z dnia 11 grudnia 2009 r.

oraz przykładowych umów kredytu zawartych przez powoda; (ii) zmarginalizowaniu znaczenia zeznań świadka J. N. oraz T. D. i ((...)) wyciągnięciu przez Sąd błędnych, nielogicznych i sprzecznych z zebraniem w sprawie materiałem dowodowym konkluzji — a w konsekwencji dowolną ocenę dowodów i błęd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę rozstrzygnięcia, iż: (i) tym samym, klauzula umowna dotycząca wysokości zobowiązania kredytobiorcy odwołuje się do nieweryfikowalnego obiektywnie mechanizmu waloryzacji, skoro mowa w niej o kursie sprzedaży walut dla (...) ustalanego przez bank i obowiązującego w banku w dniu wpływu środków (str. 25 uzasadnienia wyroku); (ii) mechanizm umowy nieprzewidujący żadnych ograniczeń odpowiedzialności konsumenta np. poprzez określenie górnej granicy jego odpowiedzialności, przy jednoczesnym pozostawieniu bankowi możliwości kształtowania świadczenia kredytobiorcy poprzez nieograniczoną zapisami umowy możliwość zmiany oprocentowania, w sposób rażąco niekorzystny kształtował sytuację kredytobiorcy (str. 26 uzasadnienia wyroku); ((...)) pozwani jako kredytobiorcy, nie mieli żadnego wpływu na treść postanowień aneksu do umowy kredytu, a powód - ówczasie (...) Bank S.A. - posługiwał się wzorcem umownym (str. 28 uzasadnienia wyroku); (iv) w dacie zawarcia aneksu do umowy kredytu pozwanych nie poinformowano ani nie mieli oni wiedzy, w jakiej łącznej wysokości zobowiązani będą spłacić kwotę kapitału kredytu w (...) i w konsekwencji w (...) od jakiej kwoty będą ustalone poszczególne raty kapitałowo - odsetkowe. (str. 31 uzasadnienia wyroku); (v) (s..) powód nie wykazał, że pozwany w sposób szczegółowy, a przede wszystkim zrozumiały i dający pewne wyobrażenie wytłumaczone zostało ryzyko kursowe immanentnie związane z kredytami denominowanymi walutą obcą. W sprawie nie zostało też wykazaniem, by pozwanemu wyjaśniono w jaki sposób tworzone są w powodowym banku tabele kursowe, a tym bardziej ustalana marża kredytu (str. 22 uzasadnienia wyroku);

8.naruszenie przepisów postępowania mające wpływ na wynik sprawy — art. 2352 S 1 pkt. 2 i 5 k.p.c. w zw. z art. 271 k.p.c., art. 278 k.p.c. oraz art. 227 k.p.c. polegające na: (i) pominięciu postanowieniem wydanym podczas rozprawy w dniu 4 października 2021 r. wniosku dowodowego powoda o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego sądowego w zakresie zawnioskowanym przez powoda w piśmie z dnia 26 maja 2020 r.; (ii) pominięciu postanowieniem wydanym podczas rozprawy w dniu 26 listopada 2020 r. wniosku dowodowego powoda o przeprowadzenie dowodu z zeznań świadka M. C., a w konsekwencji błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę rozstrzygnięcia, polegający na błędnym przyjęciu, iż: (i) (...) ustalał kursy w Tabeli kursów kupna/sprzedaży w sposób jednostronny, dowolny i nieograniczony; (ii) kwestionowane postanowienia Umowy Kredytu rażąco naruszają interesy pozwanych oraz dobre obyczaje, ((...)) Bank nie wykazał faktu oraz wysokości bezpodstawnie uzyskanej korzyści przez pozwanego za korzystanie z kapitału udostępnionego przez powoda, (iv) powód nie wykazał, że Umowa Kredytu została w jakikolwiek sposób indywidualnie uzgodniona, (v) powód (. . .) przyznał sobie (...) prawo do jednostronnego ustalenia kwoty zobowiązania w chwili jego przewalutowania, a w konsekwencji i wysokości rat kredytowych, ustalanych na podstawie tak określonej kwoty kredytu (str. 34 uzasadnienia wyroku) - a które to ww. naruszenia miały istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, w tym w szczególności dla dokonania prawidłowej oceny, czy kwestionowane przez pozwanego klauzule mogą zostać uznane za niedozwolone postanowienia umowne w indywidualnym układzie faktycznym; (przy czym powód wnosi o rozpoznanie w trybie art. 380 k.p.c. ww.postanowień jako nie podlegających zaskarżeniu w drodze zażalenia a mających wpływ na rozstrzygnięcie).

Skarżący wniosk o:

1.zmianę zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu w całości i uwzględnienie powództwa w całości (żądanie główne albo ewentualne z pisma powoda z dnia 30 grudnia 2020 r.) oraz zasądzenie od pozwanych na rzecz powoda solidarnie zwrotu kosztów postępowania za obie instancje — w tym kosztów postępowania apelacyjnego, według norm przepisanych.

ewentualnie, na wypadek nieuwzględnienia sformułowanego powyżej wniosku o zmianę wyroku, wniosk o:

2.uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w (...)w całości oraz przekazanie Sądowi I instancji sprawy do ponownego rozpoznania w całości wraz z pozostawieniem temu Sądowi orzeczenia co do kosztów procesu za obie

instancje, w tym kosztów zastępstwa procesowego — o zasądzenie których według norm przepisanych w postępowaniu apelacyjnym solidarnie od pozwanych W. Z. (1), A. Z. oraz B. Z. (1) na rzecz powoda niniejszym wnoszę;

W odpowiedziach na apelację wszyscy pozwani wnieśli o jej oddalenie oraz o zasądzenie na ich rzecz kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Z kolei pozwani W. Z. (2) oraz B. Z. zaskarżyli zażaleniem zawarte w punkcie 2. wyroku rozstrzygnięcie o kosztach procesu, zarzucając naruszenie:

1. art. 105 § 2 KPC poprzez jego zastosowanie w sytuacji, gdy Pozwani W. Z. (2) i B. Z. (1) wygrali proces, zatem zwrot kosztów postępowania następuje na ich rzecz, a powołany przepis dotyczy zasad zwrotu kosztów postępowania przez dłużników solidarnych, tj. odnosi się do sytuacji odwrotnej, gdy pozwani przegrywają proces i są zobowiązani do zwrotu kosztów postępowania przeciwnikowi procesowemu;

2. art. 98 § 1 KPC w zw. z art. 105 § 2 KPC poprzez ich błędne zastosowanie polegające na przyjęciu, że po stronie Pozwanych, którzy wygrali proces zachodzi solidarność, która prowadzi do zasądzenia kosztów postępowania na rzecz obu Powodów solidarnie, nie zaś na rzecz każdego z nich;

3. art. 98 § 1 KPC poprzez jego błędne zastosowanie, polegające na zasądzeniu od Powoda na rzecz pozwanych W. Z. (1) i B. Z. (1) kwoty 10.817,00 zł tytułem zwrotu kosztów procesu solidarnie, nie zaś na rzecz każdego z nich;

4. art. 98 § 1 KPC poprzez jego błędne zastosowanie i zaniechanie zasądzenia kosztów niezbędnych do celowego dochodzenia praw i celowej obrony na rzecz każdego z Pozwanych W. Z. (1) i B. Z. (1),

5. art. 98 § 1 KPC poprzez jego niewłaściwe zastosowanie, polegające na przyjęciu, że w sytuacji gdy P. W. Z. i B. Z. są reprezentowani przez jednego pełnomocnika — radcę prawnego — koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony należy zasądzić solidarnie na rzecz obu Pozwanych, a nie na rzecz każdego z nich;

Skarżący wnieśli o:

1. zmianę postanowienia zawartego w pkt 2 wyroku z dnia 25 października 2021 r. wydanego przez Sąd Okręgowy w (...) w sprawie o sygn. akt XVIII C 367/19 poprzez zasądzenie od Pozwanego na rzecz każdego z Pozwanych — W. Z. (1) i B. Z. (1) kwoty po 10.817,00 zł tytułem zwrotu kosztów procesu;

2, zasądzenie do Powoda (w zażaleniu omyłkowo: „od Pozwanego”) na rzecz każdego z Pozwanych — W. Z. (1) i B. Z. (1) kosztów postępowania zażaleniowego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja powoda okazała się w ostatecznym rezultacie bezzasadna.

W pierwszej kolejności należy zaznaczyć, że, z uwagi na preferowaną przez powoda rozbudowaną formę przedstawiania zarzutów apelacyjnych, zostaną one poddane ocenie w sposób możliwie syntetyczny (art. 327¹ § 2 kpc).

Ustalenia faktyczne sądu I instancji, istotne dla rozstrzygnięcia sprawy, nie budzą wątpliwości i dlatego Sąd Apelacyjny przyjmuje je za podstawę własnego rozstrzygnięcia.

Zostały one poczynione w oparciu o wszechstronne rozważenie całego zebranego w sprawie materiału dowodowego, którego ocena, przeprowadzona w pisemnym uzasadnieniu wyroku, jest pełna, zgodna z zasadami logiki i doświadczenia życiowego.

Ustalenia te nie zostały w przekonujący sposób podważone w apelacji, w ramach podniesionych w niej zarzutów procesowych, w szczególności naruszenia art. 233 § 1 kpc.

Sprowadzają się one do przedstawienia przez skarżącego własnej, korzystnej dla niego wersji stanu faktycznego, opartej o odmienną ocenę mocy i wiarygodności poszczególnych dowodów.

Nie jest to jednak wystarczające do skutecznego postawienia zarzutów błędnych ustaleń faktycznych, sprzeczności tych ustaleń z materiałem dowodowym, czy też naruszenia art. 233 § 1 kpc.

W świetle ugruntowanego stanowiska judykatury do naruszenia tego przepisu mogłoby dojść tylko wówczas, gdyby skarżący wykazał uchybienie podstawowym regułom służącym ocenie wiarygodności i mocy poszczególnych dowodów, tj. zasadom logicznego myślenia, doświadczenia życiowego i właściwego kojarzenia faktów (tak m.in. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 16 grudnia 2005 r. w spr. III CK 314/05, LEX nr 172176), co w realiach sprawy nie miało miejsca.

Podobnie, zarzut błędnych ustaleń faktycznych nie może polegać jedynie na zaprezentowaniu przez skarżącego stanu faktycznego, ustalonego przez niego na podstawie własnej oceny dowodów, choćby ocena ta również była logiczna i zgodna z doświadczeniem życiowym (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 stycznia 2005 r. w spr. IV CK 387/04, LEX nr 177263).

Jeżeli bowiem, jak w rozpoznawanej sprawie, z materiału dowodowego sąd wyprowadził wnioski logicznie poprawne i zgodne z doświadczeniem życiowym, to taka ocena sądu nie narusza prawa do swobodnej oceny dowodów, choćby w równym stopniu, na podstawie tego samego materiału dowodowego, dawały się wysnuć wnioski odmienne (zob. np.. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 października 2005r w spr. IV CK 122/05, LEX nr 187124).

Analiza omawianych zarzutów prowadzi jednak do wniosku, że w istocie nie tyle odnoszą się one do ustaleń faktycznych, ale raczej stanowią próbę zakwestionowania poprawności przeprowadzonego przez sąd orzekający procesu subsumcji ustalonego stanu faktycznego pod właściwe przepisy, co należy do sfery wykładni i stosowania prawa materialnego.

Można jedynie w pełni podzielić ustalenie sądu I instancji, zgodnie z którym nie doszło do uzgodnienia z pozwanymi indywidualnie postanowień zakwestionowanej klauzuli walutowej, w rozumieniu przepisu art. 385¹ § 1 kc.

W tym zakresie argumentację zawartą w pisemnym uzasadnieniu orzeczenia Sąd Apelacyjny przyjmuje za własną, co zwalnia z konieczności jej powtarzania na potrzeby niniejszego uzasadnienia.

Nie do zaakceptowania jest stanowisko apelującego, zgodnie z którym dla przyjęcia „indywidualnego uzgodnienia” wystarczające było złożenie przez kredytobiorców oświadczenia o wyborze kredytu indeksowanego do waluty obcej ((...)) jako jednej z form oferowanego przez bank kredytowania (zob. bliżej np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 listopada 2019 r. w sprawie IV CSK 13/19, LEX nr 2741776).

Prawidłowo ustalił też sąd I instancji, iż zarówno wypłata kredytu, jak i spłata rat kapitałowo - odsetkowych, zgodnie z brzmieniem umowy miały następować wyłącznie w walucie polskiej.

Wynikało to z jednoznacznego brzmienia postanowień aneksu z 29 lutego 2008 r., który zresztą sam w sobie w ogóle nie był źródłem jakiegokolwiek obrotu pieniężnego.

W rzeczywistości nie było zamiarem stron dokonywanie jakiegokolwiek wzajemnego obrotu walutą obcą.

Z punktu widzenia celu kredytowania byłoby to zresztą irracjonalne.

Trudno zatem sam kredyt nazwać „walutowym” tylko z tego względu, że jego kwotę indeksowano („denominowano”) do waluty obcej, skoro nastąpiło to wyłącznie dla potrzeb waloryzacji rzeczywistej kwoty kredytu, wypłacanej w walucie krajowej.

Tego rodzaju kredyt również w utrwalonym orzecznictwie sądów nie jest uznawany za kredyt walutowy (zob. bliżej np. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 29 października 2019 r. w sprawie IV CSK 309/18, LEX nr 2732285 oraz z dnia 27 listopada 2019 r. w sprawie II CSK 483/18, LEX nr 2744159).

Dodać można, że używanie w tym zakresie takiej czy innej nomenklatury (kredyt „walutowy” versus „złotowy”) pozostaje bez istotnego związku dla oceny charakteru zawartych w umowach kredytu postanowień, z punktu widzenia przepisów o ochronie konsumentów.

Nie doszło także do naruszenia przez sąd orzekający innych przepisów procedury cywilnej.

W szczególności, przy przyjętej przez Sąd Okręgowy koncepcji prawnej rozstrzygnięcia, z oczywistych przyczyn zbędne było przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego z dziedziny bankowości, księgowości i finansów.

Sąd nie miał przy tym obowiązku, szczególnie jeśli zważyć na treść art. 327¹ § 2 kpc, szczegółowego odnoszenia się do wszystkich elementów materiału dowodowego, zwłaszcza w sytuacji, gdy nie miał on istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy.

Odnosi się to w szczególności do opracowań, stanowisk, projektów aktów prawnych itp., wytworzonych przez podmioty trzecie, w tym dokumentów dołączonych do apelacji.

To samo dotyczy dokumentów pochodzących od stron, a powstałych przy zawieraniu i realizowaniu umowy kredytu, skoro ich treść była między stronami niesporna.

Z kolei bez istotnego znaczenia była treść wewnętrznych zarządzeń, instrukcji itp., obowiązujących u pozwanego, o ile nie znalazła wprost odzwierciedlenia w treści zawartej między stronami umowy.

Z analogicznych przyczyn słusznie sąd orzekający pominął dowód z zeznań świadka M. C., skoro nie uczestniczył on przy zawarciu umowy, a jego zeznania miały dotyczyć okoliczności o charakterze ogólnym, związanych z polityką kredytową banku, finansowaniem akcji kredytowej itp.

Natomiast nie można w pełni zaakceptować dokonanej przez Sąd Okręgowy analizy i oceny prawnej prawidłowo ustalonego stanu faktycznego.

Nie sposób przede wszystkim przyjąć, aby zawarta przez strony umowa kredytu była bezwzględnie nieważna ipso iure, od samego początku, na podstawie przepisów art. 58 § 1 kc w zw. z art. 353¹ kc, z uwagi na brak w niej niezbędnych elementów przedmiotowych (essentialia negotii) konstruujących umowę kredytu w rozumieniu przepisów art. 69 prawa bankowego.

W judykaturze przesądzone zostało, że, także w dacie podpisania przedmiotowej umowy, zawieranie umów kredytu indeksowanego (denominowanego) do walut obcych było prawnie dopuszczalne, jako nie naruszające zasady swobody kształtowania zobowiązania umownego, wynikającej z art. 353¹ kc (por. np. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 25 marca 2011 r. w sprawie IV CSK 377/10, LEX nr 1107000, z dnia 22 stycznia 2016 r. w sprawie I CSK 1049/14, OSNC, z. 11 z 2016 r., poz. 134, z dnia 14 lipca 2017 r. w sprawie II CSK 803/16, OSNC, z. 7-8 z 2018 r., poz. 79 itp.).

Zastosowanie klauzuli indeksacyjnej nie powoduje bowiem, per se, że nie zostaje jednoznacznie ustalony zakres zobowiązania kredytobiorcy.

Brak pewności co do wysokości przyszłych zobowiązań kredytobiorców, związanych ze spłatą kredytu, należy do immanentnych cech kredytu indeksowanego (denominowanego) do waluty obcej, co wynika z naturalnych zmian w czasie kursów waluty indeksacyjnej.

Natomiast samo zobowiązanie z tytułu kredytu w umowie stron określone zostaje zazwyczaj, tak jak w rozpoznawanej sprawie, w sposób wyraźny i jednoznaczny.

Kwota udzielonego powodom kredytu została bowiem wyrażona oraz wypłacona w walucie polskiej i wynosiła 454.200,60 zł, a w aneksie z dnia 29 lutego 2008 r. dokonano jedynie mechanicznego przeliczenia (przewalutowania) pozostałej na ten dzień do zapłaty kwoty kapitału na walutę obcą (franka szwajcarskiego).

Nie było także podstaw do uznania przedmiotowej umowy (ściślej zmieniającego ją aneksu) za bezwzględnie nieważną na podstawie art. 58 § 2 kc, z uwagi na sprzeczność jej postanowień z zasadami współzycia społecznego.

Należy zauważyć, że dla uzasadnienia odmiennego stanowiska sąd I instancji odwołał się do naruszenia przez pozwanego zasad uczciwego i lojalnego postępowania w relacjach z konsumentem, co przejawiało się przeforsowaniem w umowie kredytu postanowień preferujących interesy banku, kosztem uzasadnionych interesów kredytobiorcy, a także niedochowaniem tzw. obowiązku informacyjnego.

W rzeczywistości zatem sąd ustalił bezwzględną nieważność umowy z uwagi na wystąpienie okoliczności objętych hipotezą art. 385¹ kc, czyli wprowadzenie do umowy kredytu klauzul niedozwolonych (abuzywnych), sprzecznych z dobrymi obyczajami i rażąco naruszających interesy pozwanych jako konsumentów.

Tego rodzaju postanowienia niewątpliwie już *ex definitione* pozostają w sprzeczności z zasadami współzycia społecznego.

Nie można jednak pomijać, że, *verba lege*, ich występowanie w umowie zawartej z konsumentem nie skutkuje jej nieważnością, ale prowadzi do sankcji, szczegółowo określonych w przepisach prawa, w szczególności w art. 385¹ – 385⁵ kc.

Jeżeli natomiast ustawodawca dla wyeliminowania z treści umów postanowień naruszających określone zasady współzycia społecznego wprowadza szczególne sankcje prawne, to przepisy w tym względzie mają charakter *lex specialis*, wykluczając tym samym możliwość stosowania przepisu art. 58 § 2 kc (por. np. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 31 marca 2016 r. w sprawie IV CSK 272/15, LEX nr 2037908 oraz z dnia 10 grudnia 2019 r. w sprawie IV CSK 2775316, a także wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 9 maja 2013r. w sprawie I ACa 292/13, LEX nr 1322025).

W tym stanie rzeczy rozważaniu jedynie mogła podlegać hipotetyczna *sui generis* nieważność względna (następcza) umowy (ściślej aneksu wprowadzającego do niej element walutowy), wynikająca z jej upadku, na skutek wyeliminowania z niej, za zgodą pozwanych jako konsumentów, ewentualnych klauzul abuzywnych, z jednoczesną niemożnością utrzymania umowy pozbawionej tych postanowień (art. 385¹ kc).

Nieważnością w takim przypadku, co wymaga podkreślenia, jest objęta ta część zobowiązania, która pozostała po przeprowadzeniu procesu eliminacji z umowy klauzul niedozwolonych.

Powstały skutek takiego zabiegu stan prawny można porównać do sytuacji wynikającej ze skorzystania przez uprawnionego z prawa do uchylenia się od skutków oświadczenia woli złożonego pod wpływem błędu lub groźby bezprawnej (por. art. 84 – art. 88 kc).

Ostatecznie sąd I instancji poddał przedmiotową umowę ocenie również z tego punktu widzenia i w tej części jego rozważania nie budzą zastrzeżeń.

Na wstępie należy zauważyć, że prawna ocena różnych aspektów związanych z kredytami tzw. walutowymi (tzn. indeksowanymi lub dominowanymi do waluty innej niż waluta kraju kredytobiorcy) podlegała ewolucji, wraz z narastającymi problemami związanymi z ekspozycją tego rodzaju kredytów na znaczne perturbacje rynku walutowego

w związku z kryzysem finansowym z lat 2008 – 2011, a w szczególności z osłabieniem się walut rodzimych, w tym złotego, w stosunku do walut kredytów, przede wszystkim franka szwajcarskiego (po uwolnieniu jego kursu).

Związane to także było z faktem, że problematyka ta dotyczyła nie tylko uregulowań prawa krajowego, ale także wiążących państwa członkowskie UE rozwiązań, dotyczących ochrony konsumentów, na gruncie prawa europejskiego, w tym przede wszystkim przyjętych w przepisach Dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich

Z natury rzeczy ewolucja taka dotyczyła także stanowiska judykatury, co pozwala stronom, także w rozpoznawanej sprawie, na odwoływanie się do odmiennych, korzystnych dla nich linii i kierunków orzecznictwa sądów krajowych.

Niemniej, z biegiem czasu, szczególnie w związku z zapadaniem kolejnych wyroków Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, przesądzone zostało w jakich zasadniczych kierunkach powinna podążać wykładnia i stosowania prawa sądów krajowych w sprawach dotyczących różnych pojawiających się kwestii związanych z kredytami z tzw. elementem walutowym.

W związku z tym dotychczasowa wykładnia, wynikająca z niektórych poprzednich orzeczeń sądów, w znacznym zakresie straciła na znaczeniu.

Dotyczy to także zagadnień, które pojawiły się na gruncie rozpoznawanego sporu, a które prawidłowo, zgodnie z wytycznymi (...) oraz utrwaloną linią orzecznictwa Sądu Najwyższego, zostały rozstrzygnięte przez sąd I instancji w zaskarżonym wyroku.

I tak, przesądzone obecnie zostało, że tego rodzaju walutowe klauzule indeksacyjne, jakie przyjęto w umowie stron, obejmujące ustalenie wysokości samego świadczenia a także sposób przeliczenia spłat kredytu na walutę obcą, określają świadczenie główne stron umowy, w rozumieniu przepisu art. 385¹ § 1 kc, stanowiąc przedmiotowo istotny element umowy kredytu (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 4 kwietnia 2019 r. w sprawie III CSK 159/17, LEX nr 2642144, z dnia 9 maja 2019 r. w sprawie I CSK 242/18, Legalis nr 1117668, z dnia 11 grudnia 2019 r. w sprawie V CSK 382, z dnia 2 czerwca 2021 r. w sprawie I (...) 55/21, LEX nr 3219740 itd., a także wyroki (...): z dnia 30 kwietnia 2014 r. w sprawie C-26/13 oraz z dnia 20 września 2017 r. w sprawie C-186/16).

Nie ulega przy tym wątpliwości, jak prawidłowo przyjął Sąd Okręgowy, że w aneksie do umowy kredytowej stron postanowienie dotyczące indeksacji (denominacji, waloryzacji) zostało sformułowane w sposób niejednoznaczny.

Polegało to na tym, że przy przeliczaniu świadczeń, zarówno określających kwotę przyznanego kredytu, jak wysokość spłaty rat kredytowych, odwołano się tam do kursów ustalanych przez pozwanego (ściślej – jego poprzednika prawnego) i ogłaszanych w „Tabeli kursowej”, bez wskazania obiektywnego miernika, pozwalającego w sposób przewidywalny i jednoznaczny określić wysokość ciążącego na pozwanych zobowiązania.

Szczegółowe mechanizmy ustalania kursu wymiany walut nie zostały także wskazane w innych wiążących obie strony dokumentach doręczonych kredytobiorcom przy zawarciu umowy.

Takie sformułowania nie pozwalały kredytobiorcom na samodzielne, jednoznaczne ustalenie wysokości zobowiązania na dzień jego wymagalności (por. wyrok (...) z dnia 18 listopada 2021 r. w sprawie C-212/20).

Z kolei utrwalona w orzecznictwie jest wykładnia, zgodnie z którą postanowienia umowne, uzależniające warunki waloryzacji (indeksacji) świadczenia pieniężnego wyłącznie od woli banku należy uznać za nieuczciwe (niedozwolone, abuzywne) w rozumieniu art. 385¹ § 1 kc, jako kształtujące prawa i obowiązki konsumenta – kredytobiorcy w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, przede wszystkim przez wykorzystywanie pozycji dominującej przedsiębiorcy i naruszanie równowagi kontraktowej.

Dotyczy to w szczególności odwołania się, jak w rozpoznawanej sprawie, w klauzuli umownej do kursów walut zawartych w tabeli banku, bez wskazania ograniczeń umownych w postaci skonkretyzowanych, obiektywnych kryteriów zmian stosowanych kursów walutowych.

Tego rodzaju klauzule uznać należy za nietransparentne, pozostawiające pole do arbitralnego działania banku i w ten sposób obarczające kredytobiorcę nieprzewidywalnym ryzykiem oraz naruszające równorzędność stron (por. np. wyrok (...) z dnia 18 listopada 2021 r. w sprawie C-212/20 a także wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 8 września 2016 r. w sprawie II CSK 750/15, LEX nr 2182659, z dnia 27 lutego 2019 r. w sprawie II CSK 19/18, LEX nr 2626330, z dnia 4 kwietnia 2019 r. w sprawie III CSK 159/17, OSP, z. 12 z 2019 r., poz. 115, z dnia 29 października 2019 r. w sprawie IV CSK 309/18, OSNC, z. 7-8 z 2020 r., poz. 64, z dnia 11 grudnia 2019 r. w sprawie V CSK 382/18, LEX nr 2771344 itp.).

Dodać należy, że oceny, czy postanowienie umowne jest niedozwolone dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy.

Bez istotnego znaczenia jest zatem w jaki sposób powód faktycznie ustalał kurs wymiany i czy w tym zakresie stosował się do obiektywnych kryteriów ekonomicznych (por. uchwała siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 20 czerwca 2018 r. w sprawie III CZP 29/17, OSNC, z. 1 z 2020 r., poz. 2).

Również bez znaczenia jest okoliczność, iż bank miał prawnie dopuszczalną możliwość posługiwania się w obrocie publikowanymi przez siebie, w formie tabel, kursami walut obcych (art. 111 ust. 1 pkt. 3 prawa bankowego).

Istotne jest bowiem jedynie to, że opisany wyżej mechanizm ustalania wysokości kursów był niedopuszczalny jako metoda ustalania zobowiązań w umowach kredytu zawieranych z konsumentami.

Dla porządku jedynie można dodać, że abuzywności omawianych postanowień umownych nie mogło usunąć samo wejście w życie przepisów ustawy 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy – Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw (Dz.U.165.984), zwanej też „ustawą antyspreadową”, mocą której m.in. znowelizowano przepisy art. 69 prawa bankowego (zob. bliżej w/w wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 kwietnia 2019 r. w sprawie III CSK 159/17).

Prawidłowo w tej sytuacji uznał sąd I instancji, że już z powyższych przyczyn postanowienia umowy dotyczące indeksowania kredytu do waluty obcej w postaci franka szwajcarskiego stanowiły klauzulę niedozwoloną (abuzywną), a więc niewiążącą pozwanych z uwagi na treść przepisu art. 385¹ § 1 kc.

Dodatkowo podzielić należy stanowisko Sądu Okręgowego, iż abuzywność przedmiotowych postanowień umownych wynika także z niedochowania przez powodowy bank wymaganych od przedsiębiorcy obowiązków informacyjnych w stosunku do konsumentów, co do skutków i możliwych ryzyk związanych z zawarciem umowy, w której zobowiązanie zostaje powiązane z kursami obcej waluty.

Dla wykazania wywiązania się z tego obowiązku nie jest wystarczające przedstawienie oświadczenia kredytobiorcy, że zapoznał się z ryzykiem walutowym (zob. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 października 2019 r. w sprawie IV CSK 309/18, LEX nr 2732285).

W świetle treści postanowień Dyrektywy 93/13 w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich, szczególnie wymienionego tam obowiązku zapewnienia konsumentowi faktycznej możliwości zapoznania się ze wszystkimi warunkami umowy, w orzecznictwie ukształtował się wzór minimalnych obowiązków jakie ciąży na przedsiębiorcy w stosunku do konsumenta, związanych z poinformowaniem go o treści oferty, w tym m.in. kredytu walutowego, i wynikających z jej przyjęcia ryzykach.

Przyjmuje się, że przewidziany w art. 4 ust. 2 dyrektywy (...) wymóg wyrażenia warunku umownego prostym i zrozumiałym językiem oznacza, że w wypadku umów kredytowych instytucje finansowe muszą zapewnić kredytobiorcom informacje wystarczające do podjęcia przez nich świadomych i rozważnych decyzji.

W tym względzie wymóg ów oznacza, że warunek dotyczący spłaty kredytu przy wprowadzeniu czynnika waloryzacyjnego w postaci waluty obcej, musi zostać zrozumiany przez konsumenta zarówno w aspekcie formalnym i gramatycznym, jak i w odniesieniu do jego konkretnego zakresu, tak aby właściwie poinformowany oraz dostatecznie uważny i rozsądny przeciętny konsument mógł nie tylko dowiedzieć się o możliwości wzrostu lub spadku wartości waluty obcej, do której kredyt został indeksowany, ale również oszacować - potencjalnie istotne - konsekwencje ekonomiczne takiego warunku dla swoich zobowiązań finansowych w całym okresie obowiązywania umowy (por. np. wyroki (...): z dnia 20 września 2017 r. w sprawie C-186/16 oraz z dnia 10 czerwca 2021 r. w sprawie C-776/19).

Nie było wystarczające wskazanie w umowie, że ryzyko związane ze zmianą kursu waluty ponoszą kredytobiorcy oraz odebranie od pozwanych oświadczenia o standardowej treści, że zostali poinformowani o ponoszeniu ryzyka wynikającego ze zmiany kursu waluty oraz przyjęli do wiadomości i akceptują to ryzyko.

Wprowadzenie do umowy kredytowej zawieranej na wiele lat mechanizmu działania ryzyka kursowego, wymagało szczególnej staranności Banku w zakresie wyraźnego wskazania zagrożeń wiążących się z oferowanym kredytem, tak by konsument miał pełne rozeznanie konsekwencji ekonomicznych zawieranej umowy.

Wystawiał on bowiem na nieograniczone ryzyko kursowe kredytobiorcę, który zwykle nie miał wystarczającej (w stosunku do oczekiwanej kwoty kredytu) zdolności kredytowej do zaciągnięcia kredytu złotówkowego, czego bank jako profesjonalista był świadom, oferując i szczególnie wspierając tego rodzaju produkt celem zwiększenia popytu na swoje usługi.

W takim stanie rzeczy przedkontraktowy obowiązek informacyjny w zakresie ryzyka kursowego powinien zostać wykonany w sposób jednoznacznie i zrozumiale unaoczniający konsumentowi, który z reguły posiada jedynie elementarną znajomość rynku finansowego, że zaciągnięcie tego rodzaju kredytu jest bardzo ryzykowne, a efektem może być obowiązek zwrotu kwoty wielokrotnie wyższej od pożyczonej, mimo dokonywania regularnych spłat (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 29 października 2019 r. w sprawie IV CSK 309/18, LEX nr 2732285 oraz z dnia 27 listopada 2019 r. w sprawie II CSK 483/18,).

Konieczne byłoby przedstawienie kredytobiorcy historycznych wahań kursów waluty obcej w okresie równym temu, na jaki zawierana była umowa kredytu, a co najmniej od momentu wprowadzenia pełnej wymienialności złotego.

Wbrew potocznemu pogładowi nie można było też przyjmować ani prognozować stabilności kursu(...)

Wystarczy wskazać, że tylko w okresie ostatnich 15 lat przed zawarciem umowy kurs ten podlegał wahaniom, przekraczającym 290% (od 1,066 w dniu 31.01.1993 r. do 3,11 w dniu 23.02.2004 r., por. <https://www.money.pl/pieniadze/nbparch/srednie/?symbol=chf>).

Kredytobiorcy należało zatem przedstawić mogące pojawiać się co najmniej w takim zakresie różnice w kursach oraz zaprezentować wynikające stąd symulacje możliwych zmian w wysokości zadłużenia kredytowego oraz spłacanej raty.

Z poczynionych w sprawie ustaleń nie wynika by obowiązek informacyjny został przez Bank wykonany w sposób ponadstandardowy, dający pozwany pełne rozeznanie co do istoty transakcji.

Co więcej, w relewantnym okresie kurs (...)/(...) był wyjątkowo stabilny, co mogło wręcz zachęcać potencjalnych klientów do wyboru kredytu indeksowanego do waluty obcej, bez należytego rozważenia wszystkich wynikających stąd możliwych, także niekorzystnych, skutków.

Nadto zgodzić należy się ze stanowiskiem Sądu Okręgowego, zgodnie z którym niedozwolonym elementem omawianej klauzuli walutowej było obciążenie kredytobiorców nieograniczonym ryzykiem zmiany kursu waluty waloryzacji, w sytuacji gdy ryzyko takie po stronie banku w praktyce nie występowało lub było niewielkie.

W związku z wprowadzeniem do oferty kredytów hipotecznych czynnika ekonomicznego w postaci franka szwajcarskiego, nie występującego w normalnym obrocie na terenie Polski, obowiązkiem kredytodawcy było

jednocześnie skonstruowanie tego rodzaju mechanizmów („bezpieczników”), które zabezpieczyłyby kredytobiorców przed takimi zmianami kursu waluty, które skutkowałyby utratą przez nich zdolności kredytowej oraz możliwości wykonywania zobowiązań umownych bez nadmiernego obciążania budżetów domowych (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2022 r. w sprawie II CSKP 285/22, LEX nr 3350106).

Należy bowiem uwzględnić, że mowa o zobowiązaniach wieloletnich, mających zwykle służyć zabezpieczeniu podstawowych potrzeb bytowych rodzin.

W konsekwencji prawidłowo uznał sąd I instancji, że, w świetle treści zarówno art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13, jak i art. 385¹ § 1 kc, klauzula walutowa (indeksacyjna) podlegała w całości wyeliminowaniu z umowy kredytowej jako bezskuteczna ex lege i niewiążąca powodów, a w związku z tym winna być traktowana jako nigdy nie istniejąca (por. np. wyrok (...) z dnia 21 grudnia 2016 r. w sprawie C-154/15, wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 27 lutego 2019 r. w sprawie II CSK 19/18, LEX nr 2626330 i z dnia 27 listopada 2019 r. w sprawie II CSK 483/18, LEX nr 2744159 oraz uchwała Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2021 r. w sprawie III CZP 6/21, OSNC, z. 9 z 2021 r., poz. 56).

Niezależnie od tego, w realiach rozpoznawanej sprawy sąd I instancji miał obowiązek a limine przyjąć niedozwolony (abuzywny) charakter klauzuli walutowej zawartej w przedmiotowym aneksie.

Identyczna klauzula umowna, stosowana przez pozwany bank (jego poprzednika, będącego stroną wymienionej umowy), została bowiem uznana za niedozwoloną wyrokiem (...) z dnia 3 sierpnia 2012 r. w sprawie (...) (LEX nr 1493946) i wpisana, na podstawie art. 479⁽⁴⁵⁾ kpc, do rejestru niedozwolonych postanowień wzorców umowy, prowadzonego przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów pod nr (...).

Od tego też momentu w/w wyrok (...), z uwagi na treść art. 479⁴³ kpc, uzyskał rozszerzoną prawomocność i wiązał osoby trzecie, w tym strony niniejszego procesu oraz sądy rozpoznające sprawę.

Bez znaczenia jest natomiast, że wspomniana klauzula, uznana za niedozwoloną, dotyczyła innego wzorca umownego, albowiem stosowana była przy innego rodzaju kredytach.

Decydujące znaczenie ma bowiem tożsama treść normatywna tej klauzuli z odpowiadającymi jej postanowieniami § 22 umowy (por. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 lipca 2021 r. w sprawie I (...), LEX nr 3218438).

W obu ocenianych klauzulach tak samo określono sposób ustalania przez bank kursu wymiany walut dla potrzeb wykonywania umów kredytowych z elementem walutowym, między innymi przyznając kredytodawcy prawo do ustalenia we własnym zakresie marży, wpływającej ostatecznie na wysokość kursu.

Dodać można, że w wyroku sądu II instancji, wydanym na skutek apelacji banku od w/w wyroku (...), wyraźnie podkreślono niedopuszczalność odrębnego traktowania („wyzolowania”) w przedmiotowej klauzuli prawa do ustalania marży z całego mechanizmu ustalania kursu (wyrok Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 18 września 2013 r. w sprawie VI Ca 1600/12, LEX nr 1455674).

Z kolei, zgodnie z utrwalonym stanowiskiem judykatury, artykuł 479⁴³ k.p.c. dotyczy także postępowań, w których dokonywana jest incydentalna, odnosząca się do konkretnego stosunku prawnego, kontrola postanowień umownych.

Oznacza to, że w przypadku istnienia prawomocnego wyroku uznającego określone postanowienie wzorca za niedozwolone, w procesie obejmującym incydentalną kontrolę wzorca, toczącym się pomiędzy przedsiębiorcą, który był pozwanym w sprawie o uznanie postanowienia za niedozwolone, a podmiotem, który jako konsument zawarł z nim umowę, sąd nie powinien już oceniać, czy określone postanowienie jest niedozwolone, gdyż kwestia ta została rozstrzygnięta i rozstrzygnięcie w tej mierze ma charakter wiążący.

Należy przy tym przyjąć, że zasada ta ma zastosowanie zarówno do stosunków prawnych powstających po uprawomocnieniu się wyroku wydanego w ramach abstrakcyjnej kontroli wzorców i po wpisaniu postanowienia do rejestru, jak również do stosunków, które powstały wcześniej.

W części odnoszącej się do uznania postanowienia wzorca za niedozwolone orzeczenie (...) ma bowiem charakter deklaracyjny i wywiera skutek *ex tunc* (zob. bliżej np.: uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 20 listopada 2015 r. w sprawie III CZP 17/15, OSNC, z. 4 z 2016 r., poz. 40 oraz w/w wyrok Sądu Najwyższego w sprawie I (...) (...)).

Dla takiej oceny nie ma też znaczenia, że wymienione przepisy art. 479⁴³ kpc oraz art. 479⁴⁵ kpc zostały uchylone z dniem 17 kwietnia 2016 r. na podstawie ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o zmianie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz niektórych innych ustaw (Dz. U.2015.1634).

Zgodnie bowiem z brzmieniem art. 9 tej ustawy, w odniesieniu do postanowień umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umów uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴³ kpc oraz art. 479⁴⁵ kpc, dotychczasowe przepisy w tym zakresie stosuje się nadal, nie dłużej jednak niż przez 10 lat od dnia wejścia w życie ustawy (czyli do dnia 17 kwietnia 2026 r.).

W konsekwencji prawidłowo uznał sąd I instancji, że, w świetle treści zarówno art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13, jak i art. 385¹ § 1 kc, klauzula walutowa (indeksacyjna) podlegała w całości wyeliminowaniu z umowy kredytowej jako bezskuteczna *ex lege* i niewiążąca pozwanym, a w związku z tym winna być traktowana jako nigdy nie istniejąca (por. np. wyrok (...) z dnia 21 grudnia 2016 r. w sprawie C-154/15, wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 27 lutego 2019 r. w sprawie II CSK 19/18, LEX nr 2626330 i z dnia 27 listopada 2019 r. w sprawie II CSK 483/18, LEX nr 2744159 oraz uchwała Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2021 r. w sprawie III CZP 6/21, OSNC, z. 9 z 2021 r., poz. 56).

Nie było także dostatecznie uzasadnionych podstaw do przyjęcia koncepcji powoda, zgodnie z którą klauzula walutowa mogłaby być utrzymana przez modyfikację postanowień § 22 umowy (według numeracji po aneksowaniu), co miałyby nastąpić przez wyłączenie z niej jedynie niedookreślonego uprawnienia banku do ustalania marży, a co oznaczałoby, że kurs wymiany dokonywany byłby wyłącznie na podstawie średniego kursu, ogłaszanego przez (...).

Możliwość taka była rozpatrywana, na tle przepisów Dyrektywy Rady (...)w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich, przez (...) w wyroku z dnia 29 kwietnia 2021 r. w sprawie C-19/20 (LEX nr 3166094), wydanym nb. w związku z pytaniem prawnym związanym z badaniem abuzywności klauzuli umownej, identycznej jak w rozpoznawanej sprawie.

Trybunał w swoim orzeczeniu stwierdził, że tego rodzaju „rozszczerzenie” niedozwolonej klauzuli, mające służyć utrzymaniu („uratowaniu”) umowy zawartej z konsumentem mogłoby hipotetycznie nastąpić, nawet bez zgody konsumenta, jednak przy spełnieniu pewnych warunków.

Poza niedopuszczalnością doprowadzenia w ten sposób do zmiany istoty zobowiązania umownego, mogłoby chodzić jedynie o tego rodzaju klauzule, w których poszczególne postanowienia (w domyśle: abuzywne i dozwolone) mają odrębne, samodzielne znaczenie, co oznacza, że mogłyby funkcjonować w obrocie niezależnie od siebie (czyli mogłyby być uznane za autonomiczne warunki umowne).

Operacja taka nie mogłaby też osłabiać zasadniczego, prewencyjnego celu Dyrektywy, jakim jest odstraszenie przedsiębiorców od stosowania nieuczciwych klauzul w umowach zawieranych z konsumentami.

Odnosząc to do badanej klauzuli, należy w pierwszej kolejności stwierdzić, że nie sposób byłoby wykreować z niej dwóch odrębnych (autonomicznych) zobowiązań, dotyczących ustalania kursu wymiany waluty.

Kredytobiorca miał bowiem, zgodnie z literalnym brzmieniem umowy, spełniać jedno nierozdzielne świadczenie, którego wysokość ustalana była na podstawie Tabel Kursowych Banku, bez możliwości wyodrębnienia z niego

świadczenia spełnianego według średniego kursu NBP i świadczenia stanowiącego marżę banku (zob. bliżej glosa Ł. Węgrzynowski do w/w wyroku TSUE w sprawie C-19/20, LEX/el. 2021).

Nadto przyjęcie możliwości zastosowania postulowanego przez skarżącego zabiegu „rozbicia” niedozwolonej klauzuli mogłoby w konsekwencji poważnie osłabić prewencyjne znaczenie przepisów o ochronie konsumentów.

Mogłoby bowiem skłaniać przedsiębiorców do stosowania „hybrydowych”, abuzywnych klauzul umownych, z założeniem, że na wypadek sporu sądowego z konsumentem umowa nie ulegnie zniweczeniu właśnie z uwagi na możliwość ich rozczłonkowania.

Oznacza to, że ustalając nieważność zawartej przez strony umowy kredytowej sąd I instancji nie naruszył przepisów prawa materialnego i procesowego.

Prawidłowo przy tym Sąd Okręgowy przyjął, że eliminacja klauzuli walutowej, wprowadzonej przez strony omawianym aneksem, nie oznaczała upadku (nieważności) całej umowy kredytu, która w dalszym ciągu wiąże strony zgodnie z treścią umowy podstawowej zawartej w dniu 17 września 2007r.

Jak bowiem słusznie zauważono w pisemnych motywach zaskarżonego wyroku nie doszło do skutecznego wypowiedzenia umowy kredytu przez powodowy bank z uwagi na niedochowanie procedury wynikającej z przepisu art. 75 c prawa bankowego.

Zgodnie z tym przepisem, jeżeli kredytobiorca opóźnia się z zapłatą zobowiązania z tytułu udzielonego kredytu, bank wzywa go do dokonania spłaty, wyznaczając termin nie krótszy niż 14 dni roboczych (ust. 1), a w wezwaniu tym informuje kredytobiorcę o możliwości złożenia, w terminie 14 dni roboczych od dnia jego otrzymania, wniosku o restrukturyzację zadłużenia (ust. 2).

W związku z tym przyjmuje się, że wypowiedzenie umowy kredytu bankowego bez dopełnienia czynności przewidzianych w art. 75c prawa bankowego jest bezskuteczne jako przedwczesne.

Nie zostaje ono bowiem poprzedzone innymi, przewidzianymi bezwzględными przepisami ustawy, czynnościami, warunkującymi skuteczność oświadczenia o wypowiedzeniu (por. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 czerwca 2021 r. w sprawie IV CSKP 92/21, OSNC, z. 1 z 2022 r., poz. 9).

W tej sytuacji nie było podstaw do rozważania zasadności roszczeń powództwa wyrażonych w walucie polskiej na podstawie przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu (nienależnym świadczeniu).

To samo dotyczy możliwości zasądzenia na rzecz banku ewentualnych już wymagalnych świadczeń wynikających z umowy, tym bardziej, że nie zostały one w ogóle wyspecyfikowane w pozwie na dzień wytoczenia powództwa.

Niezależnie od tego, niedopuszczalne byłoby, z punktu widzenia przepisu art. 321 kpc, uwzględnienie roszczenia na innej, samodzielnie ustalonej przez sąd podstawie faktycznej, niż wskazana w osnowie powództwa.

Z tych przyczyn na podstawie art. 385 kpc Sąd Apelacyjny orzekł jak w punkcie I. sentencji wyroku.

O należnych pozwanym kosztach zastępstwa procesowego w postępowaniu odwoławczym orzeczono w punkcie II. wyroku na podstawie art. 98 § 1 i 3 kpc oraz art. 99 kpc w zw. z art. 391 kpc, przy uwzględnieniu podstawowych stawek wynagrodzenia należnego adwokatowi i radcy prawnemu za reprezentowanie strony przed sądem apelacyjnym.

Sąd Apelacyjny przyjął przy tym, kierując się utrwaloną wykładnią i praktyką orzecniczą, że wyjaśniono, że wygrywającym proces współuczestnikom materialnym (w tym przypadku W. Z. (1) i B. Z. (1)), reprezentowanym przez tego samego profesjonalnego pełnomocnika przysługuje zwrot kosztów w wysokości odpowiadającej wynagrodzeniu jednego pełnomocnika (por.: uchwały Sądu Najwyższego z dnia 30 stycznia 2007r w sprawie III CZP 130/06, OSNC,

z. 1 z 2008r, poz. 1 oraz z dnia 16 listopada 2023 r. w sprawie III CZP 54/23, LEX nr 3626562, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 listopada 2011 r. w sprawie V CZ 83/11, LEX nr 1296723 itp.).

Z kolei **zażalenie pozwanych W. Z. (1) oraz B. Z. (1)** w niewielkim jedynie zakresie zasługiwało na uwzględnienie.

Zgodzić mianowicie należy się ze skarżącymi, że nie było podstaw prawnych do przyjęcia po ich stronie, w zakresie prawa do zwrotu kosztów procesu, tzw. solidarności czynnej.

Natomiast, jeżeli współuczestnicy materialni nie zgłaszają zgodnych wniosków co do sposobu podziału między nimi należnych im od przeciwnika kosztów procesu, to, co do zasady, należy te koszty zasądzić na ich rzecz w częściach równych (por. w/w uchwała Sądu Najwyższego z dnia 16 listopada 2023 r. w sprawie III CZP 54/23).

Sąd I instancji pominął też, że każdy z pozwanych uiszczył odrębnie opłatę skarbową od udzielonego pełnomocnictwa, podlegającą zwrotowi na podstawie art. 98 kpc.

Z tych przyczyn na podstawie art. 397 § 3 kpc w zw. z art. 386 § 1 kpc Sąd Apelacyjny orzekł jak w punkcie III. wyroku.

Z przyczyn, o których była wyżej mowa dalej idące zarzuty i wnioski apelacji okazały się bezzasadne.

Nie było bowiem podstaw do zasądzenia na rzecz każdego ze skarżących pełnego wynagrodzenia reprezentującego ich pełnomocnika w wysokości stawki minimalnej.

Dlatego na podstawie art. 397 § 3 kpc w zw. z art. 385 kpc orzeczono jak w punkcie IV. wyroku.

Ponieważ zasadnicze wnioski zażalenia nie zostały uwzględnione nawet w części skarżących należało w całości obciążyć kosztami wywołanymi wniesieniem tego środka zaskarżenia (art. 100 zd. 2 kpc w zw. z art. 391 kpc, punkt V. wyroku).

Bogdan Wysocki

Niniejsze pismo nie wymaga podpisu na podstawie § 100a ust. 1-3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 czerwca 2019 r. - Regulamin urzędowania sądów powszechnych jako właściwie zatwierdzone w sądowym systemie teleinformatycznym.

Starszy sekretarz sądowy

S. S.